

Naša anketa

V členskej základni SZPB sa už dlho diskutuje o tom, že po Moste SNP by sa mal pôvodný názov vrátiť aj bratislavskému Prístavnému mostu, čiže Most hrdinov Dukly. Premenovať, nepremenovať? Vrátiť starý názov, či nevrátiť? V SZPB je táto otázka asi jasná. Aké názory však budú prevládať, ak sa obrátíme na neidentifikovanú „ulicu“?

A tak naša otázka znie: **Minulý rok sa Novému mostu v Bratislave vrátil jeho pôvodný názov Most SNP. Ste za to, aby sa aj Prístavnému mostu vrátil jeho historický názov Most hrdinov Dukly?**

Ján K., 29 rokov

„Pojem Most hrdinov Dukly mi vôbec nie je známy, takže by som bol za to, aby súčasný názov zostal. Naproti tomu Most SNP poznal každý, aj ten, čo nebol z Bratislavy.“

Vladimír M., 58 rokov

Samozrejme, že som za návrat! Veď si len zoberte, aká pozitívna energia z toho názvu ide. Naproti tomu, akou energiou je naplnený 6. október? To totiž nie je deň hrdinov, to je „len“ **Deň obetí Dukly**. No kde sú bojovníci, čo to prežili? Napriek zraneniam, napriek hrdinstvám...

Veronika T., 34 rokov

„Áno, som za to, ak tým myslíme na československých vojakov, respektíve na naše légie, pretože čo sa týka tej operácie, bola to najväčšia vojenská operácia, ktorá v podstate na začiatku bola odsúdená na neúspech a aj napriek tomu do toho tí chlapi išli a uspeli.“

(Pokračovanie na str. 3)

Príbeh Dr. Štefana Mazáka, strýka Eleny Ďurišovej, alebo Prečo sa „Die Festung Pressburg“ držala len dva dni?

Dr. Štefan Mazák bol v období vojnovaj Slovenskej republiky generálnym riaditeľom Poštovej sporiteľne. Ako a prečo sa zaplietol do tajov nemeckej obrany Bratislavy, čo zistil a ako s tým naložil, tak to je až neuveriteľné.

Napriek tomu bude náš čitateľ možno vôbec prvý, kto sa dozvie prečo „Die Festung Pressburg“ odolávala tlaku postupujúcej Červenej armády len dva dni, keď napr. „Die Festung Budapest“ odolávala dlhšie, hoci nebola o nič viac „festovne“ zabezpečená. Pravdou však je, že Maďari kvôli nezdolnosti „Die Festung Budapest“ dodnes vykopávajú muníciu a letecké bomby útočníkov na území svojho hlavného mesta, no my...? Takmer nič! Aj toto je vďaka niekomu, a dnes už aj vieme, vďaka komu!

(Pokračovanie na str. 5)

Perlička o Gagarinovi

Jurij A. Gagarin (nar. 9. 3. 1934) získal prvú svoju medailu okamžite po pristátí 12. apríla 1961. Trúfate si uhádnuť, o akú išlo?

Predstavte si, bola to medaila „Za osvojenie celiny“! Rovnakú potom podľa tradície dostalo ešte zopár ďalších kozmonautov.

Postrehy z bratislavského predsedníctva OblV SZPB

Lubomír Andrassy: „... som sklamaný, že ani jeden kandidát na prezidenta SR nevie jednoznačne definovať svoj postoj k (vojnovému) slovenskému štátu. Točia sa ako hadi! Ani jeden nevie povedať, že toto je môj jasný postoj... toto je niečo, čo som ja z vnútorného presvedčenia presadzoval, presadzujem a budem presadzovať.“

To, že sa niekto hlási k odkazu SNP a 2. sv. vojny, to je jedna vec. Ale nech úplne jasne povie, čo si myslí o Tisovi... ale toto nevie ani jeden, lebo každý špekuluje, že nejako musím s tými, inými, vyklúčkovať.

Stále tvrdím, že politik a ani učiteľ nie sú päťstoeurovka a nemôžu sa každému páčiť. Na zlomové udalosti musia mať vyhraný názor. Čiže nemôžu byť obojstranní!“

Marcové rokovanie predsedníctva bratislavského oblastného výboru, rozšírené o predsedov základných organizácií, môže byť v niektorých smeroch poučné aj pre iné organizácie SZPB.

Prvý postreh – Odras riadiacej a kontrolnej činnosti oblastného výboru v správe o činnosti.

Tajomník ÚR SZPB Viliam Longauer sa po jej vypočutí vyslovil, že hoci má bratislavská oblastná organizácia azda najjednoduchšie podmienky na delegovanie členov svojho predsedníctva na rokovania základných organizácií (gro sa koná v priestoroch SZPB), zdá sa, že poznatky zo svojich radov takto nezískava. Azda aj preto správa o činnosti túto otázku úplne opomenula.

Druhý postreh – Hospodárenie a princípy dotovania činnosti...

Aj pri správe o čerpaní rozpočtu za minulý rok sa ozval názor, že tam chýba zdôvodnenie, na čo bola použitá dotácia z ústredia. No a keďže v tejto otázke stále existujú nejasnosti, o vysvetlenie sme požiadali ekonómku SZPB J. Staroselskú:

Pri rokovaní som nadobudol názor, že napr. výška mzdy tajomníka oblastného výboru je pre členov predsedníctva dogma a že diskutuje sa len o tom, čo po jej odrátaní zostane na činnosť.

– Mzda tajomníka nie je dogma. O jej výške má kompetenciu rozhodnúť predseda a predsedníctvo oblastného výboru. No a tí by to mali riešiť v nadväznosti na úroveň splnenia plánovaných úloh a stanovených kritérií.

Predseda a predsedníctvo oblastného výboru predsa rozhodujú o všetkom. O činnosti, čo budú robiť, ale aj o financiách, koľko a na čo budú vynakladať. A keďže tajomník je výkonný orgán, ktorý to má zabezpečiť, tak jeho mzda je vyjadrením spokojnosti s jeho prácou. To je logika, ako by to malo fungovať aj podľa stanov a aj podľa princípu.

(Pokračovanie na str. 3)

Partizánska brigáda Jana Žižku bude mať múzeum

Oblastný výbor SZPB v Trenčíne na výzvu Trenčianskeho samosprávneho kraja predložil žiadosť o financovanie projektu, ktorý vypracoval v spolupráci s pohraničným partnerom – Kultúrnym a vzdelávacím strediskom vo Valašských Kloboukoch. Ide o mikropjekt pohraničnej spolupráce nazvaný Spoločný protifašistický odboj – partizánska brigáda Jana Žižku, ktorý bude financovaný aj z fondov EÚ.

(Pokračovanie na str. 6)

Pamatník - Jankov vřšok.

Dňa 16. marca 2014, ktorý sa v Lotyšsku pripomína ako Deň pamiatky na lotyšskú légii Waffen SS, v hlavnom meste Riga opäť pochodovalo okolo dvetisíc ľudí. (Ako pamätný dátum Lotyšska bol 16. marec zavedený v roku 1998, no už v marci 2000 bol vyčiarknutý.)

Ráno pred pochodom sa v Rige zhromaždilo asi 30 antifašistov z Nemecka (zároveň prebiehala aj akcia antifašistov zo Zväzu proti nacizmu), ku ktorým sa pripojil riaditeľ Centra Simona Wiesenthala Efraim Zuroff. Ten

pripomenul, že niektorí lotyšskí legionári boli na začiatku vojny v policajných jednotkách, ktoré sa podieľali na likvidácii židov.

Pochodu veteránov a sympatizantov Waffen SS sa toho roku zúčastnil aj bývalý minister re-

gionálneho rozvoja Ejnar Cilinskis a traja poslanci lotyšského Sejmu.

Prečo sú legionári Waffen SS zločincami?

Prvý argument a protiargument: Legionárov prinútili bojovať, a preto sú nevinní:

V tom prípade si treba pred zrkadlom vlastnej cti priznať, že „boj za Lotyšsko“ a „boj za Estónsko“ v zostave vojsk hitlerovského Nemecka nebol uvedomeľý a hrdinský. Silou ich prinútili vstúpiť do légie, a teda pod hrozbou trestu bojovali neochotne.

Druhý argument a protiargument: Legionári nemali inú možnosť, len zadržaním útočiacich vojsk v nemeckej rovnošate brániť svoju krajinu.

„Hrdinsky bojujúci“ legionári nielen bránili postupu sovietskych vojsk, no svojim bratom v zbrani dovoľovali v tyle v koncentračných táboroch pokračovať v likvidácii židov a obyčajných civilov iných národností. Za každý takýto „zadržaný“ deň bolo v Salaspilse, Klooge a v ďalších „táboroch smrti“ zlikvidovaných niekoľko stoviek ľudí.

Okrem toho, nikto z oficiál-

ných predstaviteľov nacistického Nemecka nikdy nevyhlásil, že vznikne čo i len autonómna Litva, Lotyšsko alebo Estónsko v zostave Veľkého Nemecka. No a o nezávislosti ani nehovoriac.

Z tejto prostej logiky vyplýva, že legionári nebojovali za svoju krajinu, ale za porazené nacistické Nemecko.

Tretí argument a protiargument: Norimberský tribunál uznal, že násilne povolani do SS nie sú vojnovými zločincami.

Správne. No násilne prizvaný do zločineckej organizácie sa nebude po 50-tich rokoch pýšiť, že v nej bol. A ak je človek na to hrdý a neobáva sa o tom hovoriť, znamená len jedno. Jeho vstup do zločineckej organizácie bol uvedomeľý. Čiže podľa uznesenia Norimberského tribunálu je jednoznačným zločincem.

Štvrtý argument a protiargument: V deň pamiatky na boje v légii SS si starčekovia v Estónsku i v Lotyšsku chcú

pripomenúť svojich padlých spolubojovníkov. A nepriateľské médiá z toho zbytočne robia hystériu.

Zhromažďujú sa nielen starčekovia. Prichádzajú k nim politici a mládež. Zakaždým sa tieto zhromaždenia menia na neonacistické politické akcie alebo – ako v Rige – na slávnostné pochody. Teda žiadna podobnosť s tichou spomienkou na padlých druhov. Je to verejné maximalistické opodstatňovanie tých, ktorí prisahali Adolfovi Hitlerovi.

Piaty argument a protiargument: Sovietska okupácia bola omnoho tvrdšia ako nacistická.

Protiargumentom sú samotní veteráni, ktorí sa dožili týchto dní. Proti ZSSR bojovali so zbraňou v ruke, z pohľadu sovietskeho práva boli teda vlastizradcovia, napriek tomu však prežili, v ZSSR mali prácu, sociálne zabezpečenie, rodiny... A niektorým sa podarila celkom úspešná kariéra.

Podľa regnum.ru, 16. marec 2014

Kto a o čo hrá na Ukrajine?

alebo O Ukrajine, Rusku, USA, o petrodolároch i o atómovej vojne

Nedávno sa na stránke USAWatchdog.com objavil článok Grega Huntera, vystavaný na tézach štatistika doktora Jima Willieho, ktorý predpokladá, že „ukrajinská kríza“ je ďalšou (tretou) epizódou boja medzi Západom a Východom o svetovú finančnú nadvládu. Západ v mene toho už uskutočnil tretí útok proti ruskému Gazpromu. Prvému padol za obeť Cyprus, druhý bol nasmerovaný na Sýriu. Lenže momentálne je Willie presvedčený, že na Ukrajine sa Západ dostal do absolútne „bezvýchodiskovej situácie“.

Vláda USA vie, že nemôže dopustiť, aby sa Ukrajina premenila na centrálny prepravný uzol energetických produktovodov v rýchlo sa rozvíjajúcej euroázijskej obchodnej zóne. Toto všetko treba zastaviť, pretože podobný obchod do značnej miery vylučuje Spojené štáty a Veľkú Britániu.

Prvý útok proti Gazpromu bol zamaskovaný ako útok proti Cypru. Veď aj Gazprombank tu mal peniažky. Rusko, okrem toho, využívalo Cyprus ako koordináčne centrum na nákup zlata v zlatých prútoch.

Obeťou druhého útoku proti Gazpromu bola Sýria. Bolo naplánované, že iránske produkty budú natiiahnuté až k sýrskym prístavom. No aby sa to nezdarilo, musela tu byť rozpú-

taná vojna, a tá stále pokračuje.

V súčasnosti vidíme tretí útok proti Gazpromu, domnieva sa vedec. USA a Európa veria, že ak budú kontrolovať ventily na plynovodoch, že budú môcť kontrolovať aj trasy plynu cez Ukrajinu, idúce do Rumunska, Poľska a Maďarska. Podľa Willieho je počínanie USA na Ukrajine „aktom zúfalstva“: americká administrácia nemá žiadne ďalšie varianty a preto robí „skutočne hlúposti“. Takéto správanie na politickej scéne sa považuje za „tragikomédiu“.

Pred tromi rokmi doktor Willie predpovedal, že Spojeným štátom hrozí izolácia. Keď pred pár dňami počul, že minister zahraničných vecí John Kerry sa vyhrážal Rusku vylúčením z G8, tak povedal: „A je to tu!“ Práve

tento krok spôsobí izoláciu, no nie Ruska, ale USA.

Pred tromi rokmi Willie tiež uvádzal, že G8 sa – na rozdiel od G20, ktorú povedie Čína, a nie USA s Veľkou Britániou – stáva neaktuálnou. No a v podstate sa to už aj udialo, asi pred poldruha rokom.

Na nedávnej schôdzke G20 v Austrálii Číňania vyhlásili, že Amerika žije ako „tlačiareň“, len tlačí peniaze a nemá žiadne príjmy. Americké hospodárstvo, to je celoplošná imitácia. Takto uvažuje Peking.

Pre Západ sa čoskoro stane obrovským problémom nepríjemný fakt, že za ropu i prírodný plyn mu príde platiť nie dolármi. Doktor Willie upozorňuje, že Rusko už čoskoro začne za svoju surovú ropu a plyn požadovať ruble alebo zlaté prúty. Požiadavka vyrovnávať sa za nákupy v rubľoch okamžite „dorazí“ Wall Street i Londýn. Západ nemôže riadiť tieto procesy, v budúcnosti sa stane len obrovským dovozcom energonosičov. Západ už nesedí na mieste šoféra, poznamenáva vedec.

Rusko, odpovedajúc na tlak USA, zničí petrodolár. Banky

Čo píšú iní?

■ V Číne budú sláviť Deň víťazstva nad Japonskom

Koncom februára 2014 čínska vláda prijala uznesenie o zavedení nového štátneho sviatku. Je ním „Deň víťazstva nad Japonskom“. Čínske úrady mienia zároveň ustanoviť aj „Deň pamiatky obetí Nankinského masakru“.

Japonsko zaútočilo na Čínu 7. júla 1937 a okupovalo jej najrozvinutejšie prímorské územia. K tomu si však pripomeňme, že Japonsko začalo s intervenciou Číny už v roku 1931, keď obsadilo Mandžusko a vytvorilo tam projaponský bábkový režim – štát Mandžukuo.

Dňom pamiatky na obeť nankinského krviprelievania chcú Číňania vziať úctu zabitým japonskými vojakmi. Dňa 13. decembra 1937 japonská armáda obsadila Nanking. Okupáciu sprevádzalo masové násilie a vraždy. Japonskí vojaci tam zorganizovali totálny teror, ktorému padlo za obeť 300 tisíc ľudí. Navyše tisíce žien boli znásilnené. Krviprelievania v Nankingu sa stalo jedným z najväčších v 2. sv. vojne. Čína v nej celkovo stratila 21-35 miliónov ľudí.

Podľa topwar.ru, 7. marec 2014

■ Pátrač Ray Emory

Veterán a historik z Pearl Harboru odviezol kus skvelej práce. Pomohol zrejme identifikovať 27 zmiznutých námorníkov z potopenej vojrovej lode USS Oklahoma, ktorú 7. decembra 1941 poslalo na morské dno najmenej 9 torpéd. Telá piatich identifikovaných už pochovali a pozostatky 21 ďalších budú zrejme exhumovať a skúmať.

Ray Emory objavil tri neoznačené hromadné hroby na vojenskom cintoríne na Havajských ostrovoch s číslami 0989, 1001 a 1003. S pomocou záznamov Združenia veteránov z Pearl Harboru sa vlastným skúmaním od roku 2003 dopátral k identitám. Skontaktoval sa s rodinami vojakov, ktorí tvrdia, že od námorníctva dostali informáciu, že telá sa nenašli.

Dnes je situácia taká, že 15 senátorov spolu s Emorym poslalo žiadosť americkému ministrovi obrany Chuckovi Hagelovi, aby exhumáciu a identifikáciu povolil. V prípade, že sa Emoryho pátranie potvrdí, námorníkov pochovajú v označených hrobách so všetkými poctami.

Podľa cnn.com, princegeorgettizen.com, hawaiinewsnow.com

■ V Nemecku chytili 93-ročného sanitára z Osvienčimu

Na severovýchode Nemecka bol zadržaný predpokladaný nacistický zločinec (meno nebolo uverejnené), bývalý člen zbraní SS, ktorý v roku 1944 vykonával v Osvienčime funkciu sanitára. Za vinu sa mu kladie spoluúčasť pri likvidácii vyše 1700 väzňov tohto tábora smrti. Zúčastňovať sa mal selekcie väzňov a uvádzaných vyše 1700 osôb bolo uznávaných ako nespôsobilých pracovať, a tak boli zlikvidovaní.

Podľa dni.ru, 18. marec 2014

po celom svete začnú odmietať americké obligácie. Podľa Willieho Putin sa nechystá na to dlho čakať...

Západné provokácie môžu do viesť Rusko do prvého úderu (atómoveho). Ak Moskva naozaj mohutne zaútočí, tak USA odpovedia 20-krát silnejšie a „zničia ruský národ“. Tento zúfalý krok sa bude podobáť tomu, čo svojho času chceli urobiť nacisti.

Že rubel bude pri obchodoch s ropou a plynom priviazaný na zlato, nie je nič šokujúce. Rusi a Číňania majú dnes veľa zlata. Mať „reálnu menu“ si teda môžu dovoliť, rovnako ako aj uskutočniť „reálnu globálnu perezagruzku“, t.j. vrátiť sa ku zlatému štandardu a vyhodit' do smetí dolár aj so všetkými jeho náhrážkami v podobe cenných papierov. Jedným zo základov USD nie je dnes zlato, ale vojnová mašinéria USA.

Willie predpovedá, že dolár hrozí v priebehu najbližších troch rokov pád o 80 percent.

Zo zaujímavých názorov laikov

■ Západ potrebuje viac, nie iba povaliť Gazprom. Ak bankový kartel získa kontrolu nad plynovými zdrojmi na Ukrajine, bude môcť ničiť hospodárstvo EÚ beztriestne, kedy sa mu len zažiada.

■ Väčšina z nás to už dokáže vidieť. Amerika padá do jamy a je len otázkou času, kedy natiahne aj nohy. Tohto čitateľa neprekvapí, ak (možno) si Rusko a Čína zhromaždili už trojnásobne viac zlata, ako ho oficiálne majú USA. Hovorí, že americké vedenie „pres...ralo“ všetko, čo malo a pre dolár asi ťažko dokáže urobiť niečo pozitívne.

■ Istá Sára si myslí, že doktor Willie do hĺbky chápe, čo sa deje, no jemu, ako aj (ekonómovi) Paulovi Craigovi Robertsovi chýba širší pohľad na veci. Zdôrazňuje, že elity sú predsa za kulisami.

■ Istý Ed dokonca tvrdí, že Rusko použije atómové zbrane proti USA a zaútočí ako prvé. Rusko je vraj v trinástich časových pásmach (v tom sa o štyri pomýlil – pozn. vmi) a pripravilo si obyvateľstvo cestou „občianskej domobrany“, čiže Rusi sa budú chrániť pred atómovými zbraňami pod zemou. Preto bude odvety atómový útok USA omnoho menej efektívny. Rusko má navyše spojencov s atómovými zbraňami, a tí sa k nemu môžu pripojiť.

My teda už len dodajme, že téma ukrajinskej krízy prerastá do 3. svetovej vojny. Pravdou pri tom je, že mnohí Američania vôbec neveria víťaznej sile vlastného štátu.

V. MIKUNDA, podľa topwar.ru, 22. marec 2014

Postrehy z bratislavského predsedníctva ObIV SZPB

(Dokončenie zo str. 1)

Tretí postreh – K názvom ulíc po protifašistických osobnostiach.

Predseda oblastného výboru Martin Krno využil prítomnosť na rokovaní riaditeľa kancelárie primátora mesta Bratislava Ľubomíra Andrassyho a nastolil aj otázku, čo s názvami ulíc po protifašistických osobnostiach, ktoré sa z Bratislavy vytrhali v rámci obnovy ich historických názvov.

Žiadať ich opätovné premenovanie? Táto cesta je nemožná. Ukazuje sa, že omnoho vhodnejšia je iná, v spolupráci s mestskými časťami pomenovať po

významných protifašistoch nové ulice. Treba sa však zasadzovať o presadzovanie takých mien, ktoré majú aj praktický vzťah k Bratislave, resp. k niektorej jej mestskej časti.

Ľ. Andrassy prezradil, že i magistrát sa nad tým zamýšľal, navyše si vie predstaviť, že by i celá nová štvrť mala ulice pomenované po významných antifašistických odbojároch. Samozrejme, magistrát to musí aj trochu koordinovať, aby sa nestalo, že napr. menom kpt. J. Nálepku budú pomenované dve, tri ulice, pričom každá v inej mestskej časti.

Štvrtý postreh: Obrovským problémom, ktorý bráni priamo oslovovať našu mladú (hlavne školskú) generáciu, je nevhodný úradný protokol. Všimnime si, že s mládežníkmi sa neráta nielen v oficiálnom programe pri výročiach oslobodenia mnohých miest, ale ani pri ústredných oslavách Dňa víťazstva nad fašizmom... Súčasná mládež je, na rozdiel od jej uprednostňovania bývalým režimom, z takýchto príležitostí úplne vyšachovaná.

Netreba skrývať, že spomienkové oslavy výročia oslobodenia Bratislavy (4. apríla) sú toho už

po niekoľko rokov jednoznačným negatívnym príkladom. Preto sme Ľ. Andrassyho upozornili aj na túto skutočnosť.

Zareagoval, že: „vymyslieť model, ako pritiahnúť mladých ľudí, to je alfa až omega všetkého... Nám vznikajú protokolárne povinnosti vo vzťahu k...“

No, nechceme byť pesimisti. Budme radšej pragmatickí realisti, dúfajúci, že štátne a samosprávne orgány, a teda aj bratislavský magistrát, túto tému vyriešia a slovenská mládež si po rokoch opäť prinavráti svoje dávne rovnocenné protokolárne postavenie pri všetkých

spomienkových protifašistických zhromaždeniach. Pretože nie akreditovaný diplomatický zbor, nie politici..., ale práve táto mládež raz rozhodne, ako to bude so spomienkami na protifašistický odboj vyzeráť v budúcnosti Slovenska.

Historická pravda je aj tu na strane SZPB. Mimoriadne výrazne ju vyjadril práve V. Longauer: „Bez našej organizácie by dnes už dávno nikto nič nevedel! Ani o Povstaní, ani o národnooslobodzovacom boji, a v podstate o ničom... Lebo taká bola a k tomu spela situácia v 90-tych rokoch.“

Vladimír MIKUNDA

Naša anketa

(Dokončenie zo str. 1)

Milan Z., 33 rokov

„Nie, pretože dobové názvy sa zvyknú časom meniť a prichádzať o svoj dobový lesk a Prístavný most je z môjho pohľadu dostatočne neutrálny názov na to, aby vydržal dlhšie ako jedno volebné obdobie.“

Ivan J., 46 rokov

„Je mi jedno, ako sa volajú mosty, či po novom, alebo po starom, pokiaľ sa cez ne dá prejsť. Vždy je to len most. Podľa môjho názoru nazývať mosty podľa niekoho mi pripadá smiešne.“

Mária A., 33 rokov

„Akýkoľvek most by mal podľa môjho názoru odrážať históriu, prípadne tradície, alebo niečo, čo je bezprostredne spojené s tou danou lokalitou. Pri všetkej úcte k histórii by som tento most skôr situovala na miesta, kde sa boje odohrali. Tam, kde sa to dotklo miestnych ľudí.“

Zuzana V., 62 rokov

„Myslím, že most by mal svoj názov dostať späť. My, čo sa na starý názov pamätáme, by sme boli radi. Navyše, tí chlapi si to zaslúžia. V školách sa o tom dnes takmer vôbec neučí a deti sa aspoň takto cez názov môžu niečo dozvedieť.“

Tomáš S., 19 rokov

„Úprimne mi je jedno, ako sa most volá – či je to nový, alebo starý názov. Skôr by sa mali úradníci zaoberať inými vecami, ako vracat' mostom názvy.“

Peter T., 74 rokov

„Tí chlapi bojovali za nás – to už nemáme ani trocha úcty, aby sme po nich pomenovali aspoň most? Hynuli za túto zem a nám je zaťažko si ich aj pripomenúť.“

Simona R., 16 rokov

„Ja ani neviem, že sa ten most predtým tak volal. Ak sa rozhodnú mu vrátiť názov, tak mne to nevadí. V škole sme sa o SNP učili a asi by to bolo aj správne. Zaslúžili by si to tí bojovníci.“

Jarmila Š., 51 rokov

„A nie je to jedno? Stále len čosi premenovávajú a menia, človek je z toho popletený. Nech už to nechajú tak, ako to je. Na tento názov už si ľudia zvykli.“

Horná Mičiná sa zapojila do projektu Europeana

Listovanie v hornomičinskej kronike prezrádza, že ZO SZPB je jediná spoločenská organizácia v obci, ktorá žije intenzívnym životom.

Zapojila sa napríklad aj do projektu Europeana k 100. výročiu 1. sv. vojny a bola nápomocná pri zbere vtedajších dokumentov. Dňa 26. februára spoluobčania poprinášali fotografie rodákov v c. k. uniformách, rôzne doklady, propagandistické plagáty s portrétmi cisára a generálov... Našla sa dokonca aj dokumentácia k odhaleniu pamätníka obeť tejto vojny v roku 1938.

Zdigitalizované dokumenty sa nielen ocitnú v kronike, ale využije ich aj Stredoslovenské múzeum v Banskej Bystrici na tohtoročnej novembrovej výstave.

Jana BORGUTOVÁ

Snaha o bagatelizovanie holokaustu v Maďarsku?

Zväz židovských náboženských obcí v Maďarsku protestuje proti spôsobu postoja vlády k dejinám vrátane pomníka, ktorý má zobrazovať Maďarsko ako obeť nemeckej agresie. Vyše sedem metrov vysoké súsošie bude tvoriť archanjel Gabriel, symbolizujúci Maďarsko, na ktorého bude zvrchu útočiť orol – symbol nacistického Nemecka. Tento pomník podľa vyjadrení predstaviteľov Zväzu židovských náboženských obcí v Maďarsku skresľuje úlohu, ktorú Maďari zohrali v holokauste, a jeho symbolika výrazne potláča národnú zodpovednosť.

Podľa Židov ide o snahu preniesť vinu za deportácie z Maďarov na Nemcov. Združenie taktiež žiada Viktora Orbána, predsedu maďarskej vlády, o odvolanie šéfa historického ústavu, podľa ktorého bola deportácia 18 tisíc Židov do Nemcami okupovaného Sovietskeho zväzu v roku 1941 iba „politickou procedúrou proti vtrielcom“.

Maďarský premiér je opakovane terčom kritiky za to, že sa

jasne nedištancuje od pravice extrémistov a antisemitov, ktorých agendu preberá do svojej politiky. K tomu patrí tiež stále väčšia rehabilitácia osoby vládcu medzivojnového Maďarska, Hitlerovho spojenca Miklósa Horthyho, súvisiaca s popieraním jeho zodpovednosti za deportácie Židov. Maďarsko pod dohľadom vtedajšej vlády deportovalo do koncentračného tábora Osvienčim vyše 400 000 maďarských Židov.

Takmer všetci zahynuli v plynových komorách.

Ostrý protest proti zámeru vlády postaviť Pomník nemeckej okupácie vyjadril na budapeštianskom Námestí slobody aj ľavicový volebný blok Zomkntutie. Rečníci piatich strán bloku označili plánovaný pomník za potupný a falšujúci dejiny. Podľa nich nerobí rozdiel medzi páchatel'ami a obeťami.

Aj podľa historika Krisztiána Ungváryho sfaľuje pamätník históriu, pretože ignoruje zodpovednosť maďarskej vlády za krutosti, ktoré sa v minulosti udiali. Pripomína, že maďarské úrady sa aktívne podieľali na maďarskom holokauste. Viac ako 99 percent obeť podľa neho doplatilo najprv na rozhodnutie úradov, ktoré „nadšene“ deportovali Židov po tom, čo

im zobrali ich majetok. Ungváry vníma súsošie ako nešťastné riešenie, keďže postaví obeť a vrahov na jednu úroveň.

Antisemitizmus v Maďarsku stále prežíva. Dôkazom toho je aj vyhlásenie člena Jobbiku Mártona Gyöngyösiho z roku 2012, že je najvyšší čas, aby sa vypracoval zoznam Židov v maďarskom parlamente a vo vláde, pretože predstavujú národné nebezpečenstvo. Za svoje vyjadrenie sa neskôr ospravedlnil. Maďarsko v roku 2015 prevezme predsedníctvo v Medzinárodnej aliancii pre pripomínanie holokaustu. Ide o medzivládnu organizáciu, ktorá podporuje politických a spoločenských vodcov vo vzdelávaní o holokauste a v jeho ďalšom výskume.

Z maďarských zdrojov pripravil Vladimír DOBROVIČ

11. MAREC

Dvetisícpäťsto českých a slovenských letcov, ktorí počas 2. svetovej vojny bojovali v radoch britského kráľovského letectva RAF proti nacistickému Nemecku, bude mať v Prahe bronzový pamätník. Britská obec žijúca v Česku naň vyzbierala 120-tisíc eur. Autorom dvojmetrovej sochy okrídleného leva je sochár Colin Spofforth. Pamätník odhalí Nicholas Soames, vnuk bývalého britského premiéra Winstona Churchila. V slávnej bitke o Britániu padlo do 500 českých a slovenských letcov.

14. MAREC

Premiér Šinzó Abe vyhlásil, že Japonsko neplánuje nič zmeniť na svojom ospravedlnení za systém násilnej prostitúcie žien v čase 2. svetovej vojny, hoci preverovanie tejto nepeknej kapitoly japonských dejín bude pokračovať. Podľa

viacerých historikov cisárskym vojakom museli z donútenia slúžiť desiatky tisícov žien z okupovaných krajín, najmä z Kórey a Číny.

Japonská polícia zatkla 36-ročného muža podozrivého z vytrhávania stránok z publikácií o Anne Frankovej v tokijskej knižnici. V posledných mesiacoch v knižniciach po celej krajine vychádzajúceho slnka poškodili vyše 300 kníh, ktoré sa zaoberajú životom dozrievajúceho židovského dievčaťa, ktoré vo veku 15 rokov zomrelo na jar 1945 v nemeckom nacistickom koncentračnom tábore Bergen-Belsen. Zanechala po sebe denník zachytávajúci dva roky ukrývania sa v Amsterdame.

18. MAREC

Bavorská štátna knižnica vrátila dcére obchodníka s umením Ludwiga Bernheimera sedem zväzkov knižnej série The Spanish Series. Publikácie zhabala židovskej rodine obchodníka s umením koncom roka 1938 Hitlerova tajná polícia. Knižnica pátra od roku 2003 medzi svojimi exponátmi po umeleckých a iných predmetoch, ktoré tam pred desaťročiami mohli zaradiť orgány fašistickej Tretej ríše.

21. MAREC

Múzeum moderného umenia Henie Onstad kunstsenter v Osle sa rozhodlo vrátiť dedičom pôvodných majiteľov obraz Henriho Ma-

tissa (hodnota 14,5 milióna eur), ktorý nacistický pohlavár Hermann Göring odcudzil rodine židovského obchodníka s umením. Obraz z roku 1937 Žena v modrom pred kozubom bol doteraz jedným z lákadiel tohto múzea.

24. MAREC

Poslanec ruského parlamentu Vladimir Žirinovskij sa listom obrátil na poľskú, maďarskú a rumunskú vládu, ktorým navrhol rozdelenie ukrajinského územia medzi nich. Kontroverzný politik im odporučil usporiadať referenda na západnej Ukrajine, ktorej oblasti by mohli rozhodnúť o svojom odtrhnutí od vlády v Kyjeve. Stať by sa tak malo na územiach odobratých na základe dohody medzi nacistickým Nemeckom a vtedajším Sovietskym zväzom pred vyše 75 rokov. (ao)

stalo sa VO SVETE
11. 3. – 24. 3. 2014

Je nás veľa, no i tak nie sme takí silní, akými by sme mohli byť

Počas marcového výročného rokovania bratislavského Klubu vojenských výsadkárov v Bernolákove som si to uvedomil dvakrát. Po prvý raz, keď som sa pri ich správe o činnosti utvrdil, že ideovo sa od nás, protifašistických bojovníkov, naozaj v ničom nelíšia, navyše, ešte aj celý rad akcií máme rovnakých.

No a po druhý raz, keď som tému partnerstva otvoril v neformálnom rozhovore s prezidentom KVV SR Antonom Múdrym. Trochu ma zarazilo keď na tému potenciálnych možností spolupráce zareagoval, že „trochu ste na nás priveľkí“.

Ak to zoberieme podľa počtov členov, tak možno. No ak podľa aktivity, tak určite nie. Bratislavská oblasť organizácia SZPB by určite vo svojich radoch privítala asi 80 zväčša ešte stále aktívnych bratislavských výsadkárov – veteránov. Určite by ju posilnili, pretože sú stále životaschopní a aj všeobecne vážení.

Dôkazom bolo, že na výročku ich prišli pozdraviť zástupcovia asi desiatich partnerských výsadkárskeho klubov z Česka, starostka Smoleníc Pavlína Hornáčková (rodná obec vynálezcu padáka Štefana Baniča; Smolenice – Neštich) a aj predseda BSK Pavol Frešo. Ten je evidentne voči obom

naším organizáciám rovnako priateľsky naklonený.

Čím sa idú slovenskí výsadkári (nielen veteráni) prezentovať v tomto roku? Z asi 20-tich veľkých a aj medzinárodných podujatí spomeniem len niektoré:

- Memoriál Jozefa Gabčíka, Žilina, 31. máj 2014
- Antropoid, Praha, 18. jún 2014
- Odborný medzinárodný seminár pri 100. výročí získania patentu na funkčný padák Štefanom Baničom, Smolenice, 16. august 2014
- Snem pri príležitosti 20. výročia založenia Klubu vojenských výsadkárov, Žilina, 22. august 2014
- 20. výstup na Slemä, 11. október 2014

Nehovoriac o tom, že členov ôsmich slovenských výsadkárskeho klubov pravidelne stretáme aj na všetkých spomienkových podujatiach ku Dňu víťazstva nad fašizmom, k SNP... **Vladimír MIKUNDA**

K výsadkárom-veteránom sa prihovoral P. Frešo. V predsedníctve zľava: Anton Múdry, Viktor Timura a predseda bratislavského klubu vojenských výsadkárov Lubo Dubeň.

Dni hrôzy a strachu

V nedeľu 16. marca 2014 si obyvatelia partizánskej obce Skýcov pripomenuli dni hrôzy a strachu, ktoré prežili pred 69 rokmi. Fašistické vojská im vtedy vypálili rodnú obec.

Pietna spomienka, ktorej predchádzala svätá omša, sa konala pri pamätníku obetí 1. a 2. svetovej vojny. Pri kostole, na mieste, kde Nemci sústredili ženy, deti a starcov, ktorí pomáhali protifašistickému odboju. Všetci museli opustiť svoje príbytky. So sebou si mohli vziať len veci nutné na prežitie počas transportu do koncentračných táborov. V tých časoch v nich už pobývalo 16 Skýcovčanov, ktorí padli do zajatia.

Pri pomníku padlým v 1. a 2. svetovej vojne starosta obce

Tomáš Kolembus pripomenul: „Všetci dodnes žijúci, a nie je ich už veľa, sa každoročne vracajú v spomienkach na tieto dni hrôzy. Najmä však na dni, keď sa vyhnanci vracali do rodného hniezda, ktoré bolo už len jediným veľkým spáleniskom.“

Z desiatok obyvateľov, ktorí so zbraňou v ruke pomáhali vyháňať a nakoniec aj poraziť fašizmus, dnes žijú už iba traja: Cyril Matejov, Jozef Gajdoš a genpor. Ján Husák, čestný občan Skýcova. Ten účastníkom pripomenul, že pohľad na vypá-

lenú obec bol hrozivý. K nebu sa týčili len komíny a ruiny spálených domov. Vyslovil veľký obdiv obyvateľom obce, že dokázali Skýcov postaviť nanovo a vybudovať z ruín takú krásnu obec, akou je dnes. Na záver sa vyznal, že je šťastný a spokojný, že tu môže na sklonku svojho života žiť, podieľať sa na jej živote, zviditeľňovať ju a pomáhať.

V závere pietnej spomienky zazneli partizánske piesne v podaní hudobného súboru Vápenkár a dychová hudba Skýcovanka ukončila slávnostné spomienkové stretnutie hymnou.

Výbor ZO SZPB Skýcov

Boli sme v Mukačeve

Na základe pozvania našich priateľov z Klubu veteránov 128. divízie z Mukačeva a primátora mesta Mukačevo sa delegácia ZO SZPB pri Zväze vojakov SR – klub Prešov spolu s delegáciou ZV SR klubu Prešov zúčastnila pietneho aktu kladenia vencov pri príležitosti 25. výročia návratu sovietskych vojsk z Afganistanu.

Zúčastnili sa ho stovky obyvateľov Mukačeva a okolia. Samotný pietny akt začal pravoslávnu a rímskokatolíckou panychídou. Hlavný príhovor k prítomným veteránom, kadetom a všetkým zúčastneným mal primátor mesta Mukačevo pán Lengyel. Vyzdvihol v ňom statočnosť vojakov-internacionalistov, hlavne tých, ktorí tam položili vlastné životy.

V priebehu desiatich rokov sa v Afganistane (1979-89) vystriedalo okolo 620 tisíc vojakov a 21 tisíc podporných služieb. Z nich 14 453 zahynulo a 333 bolo nezvestných.

Z toho z Ukrajiny bojovalo 150 000 vojakov, zahynulo 3280 a nezvestných bolo 80 vojakov.

Zo Zakarpatska bojovalo 3049 vojakov, zahynulo 53 vojakov a 4 boli nezvestní.

Smutný to prehľad obetí vojny a ľudských osudov...

Pri pamätníku boli priami účastníci bojov dekorovaní pamätnými medailami a pamätnými listami – „gramotami“.

Slovenská delegácia, zastúpená členmi ZO SZPB pri ZV SR klub Prešov a členmi ZV SR klub Prešov, položila k pomníku obetiam vojny v Afganistane v Mukačeve na počesť padlým a nezvestným vojakom veniec s trikolórou.

Slovenskej delegácii bola udelená kniha „Zakarpatici v rokoch afganskej vojny“ s venovaním od autora, ďakovný list za rozvoj medzinárodnej spolupráce a pamätná plaketa 128. gardovej mechanizovanej Turkestansko-zakarpatskej divízie.

Prijemné posedenie, sprevádzané bohatým kultúrnym programom, a možnosť porozprávať sa s priamymi účastníkmi bojov v Afganistane, s primátorom mesta Mukačevo, členmi klubu 128. brigády a organizátormi celého podujatia ešte dlho v nás zanechá pocit hrdosti, že sme sa tohto smutného, ale aj veľmi pekného podujatia mohli zúčastniť.

Lubomír VAJČOVEC, tajomník ObV SZPB Prešov
(Pre Bojovník bez nároku na honorár)

Cena Český patriot Slováckovi

Vlastenec je ten, komu zástava neveje len nad hlavou, ale aj v srdci. Asociácia nositeľov legionárskych tradícií (ANLET) a Český zväz bojovníkov za slobodu spoločne poctili 31. januára 2014 v Prahe dvanásť osobností cenou Český patriot.

Veterán druhej svetovej vojny plukovník Imrich Gablech (rodák z Hrachovišťa pri Novom Meste nad Váhom – pozn. red.) na takmer sto rokov svojho veku povedal až prekvapivo zvučne: „Naša generácia bola vychovaná k vlastenectvu.“

Gablech sedel celý večer pri stole s genmjr. Alexandrom Beerom, ktorý sa oprávnené pýši okrídleným výrokom: „My sme v boji s nepriateľom splnili slová vojenskej prisahy do posledného písmena!“ Oboch veteránov zdobil na slávnosti Rad Bieleho leva.

Podľa Národné osvobození č. 4/2014, snímka Kancelária prezidenta SR

Pred časom prijal plk. Imricha Gablecha aj prezident SR Ivan Gašparovič.

Príbeh Dr. Štefana Mazáka, strýka Eleny Ďurišovej, alebo *Prečo sa „Die Festung Pressburg“ držala len dva dni?*

(Dokončenie zo str. 1)

„No strýkovi to aj tak nepomohlo. Keď prišiel rok 1948, tak niekto sa ulakomil na jeho funkciu aj na jeho služobný byt (na ul. Janka Kráľa)... a keďže nevstúpil ani do komunistickej strany, tak namiesto vďaky za svoj hrdinský skutok išiel, na základe krivého obvinenia, do vyšetrovacej väzby. Pol roka pracoval v bani v Novákoch, potom mu povedali, že je to justičný omyl, no už bol bez miesta i bez bytu, a tak ho môj otec vzal k sebe a tak sme žili spolu“, spomína neter Elena Ďurišová.

* * *

„Strýko, keďže bol členom ilegálneho protifašistického hnutia, dostával všelijaké úlohy. Toho schováš, tamtoho prevezieš... No a raz ho požiadali, aby sa skontaktoval zrejme s nemeckým veliteľom bratislavskej posádky. Prepáčte, neviem to bližšie identifikovať, pretože keď mi to strýko rozprával ako veselú príhodu, bola som príliš mladá, aby som mu dávala takéto spresňujúce otázky.

Skrátka, zoznámil sa. Najskôr vraj nemeckému veliteľovi napísal, že sa s ním rád zoznámim, pohovorí si o možnostiach, čo pre neho môže urobiť, v čom si môžu vzájomne pomôcť a tak.

Nemecký dôstojník naozaj prišiel aj s pobočníkom. Strýko ho

privítal, ponúkol vynikajúcou domácou slivovicou (dedo mal vraj pálenicu – pozn. red.) a príjemne si posedeli. Nemcovi sa to tak zapáčilo, že riekol, ako ho teší, že je tu aspoň niekto, kto sa, vie s nami priateľsky pohovárať“.

Prešli tri, štyri mesiace a strýko z ničoho nič dostal pozvánku, že pán veliteľ oslavuje narodeniny a že na oplátku ho pozýva do Viedne. A že ho i odvezú i dovezú.

No a tak sa strýko začal pripravovať. Keďže chlapi kvety nepijú, tak si pripravil dva demižóny 50-čky domácej bošáckej slivovice a vydal sa gratulovať. Keď sa tam s nimi objavil, Nemci z toho urobili obrovské natešené haló, že „to je kamarát, to je kamarát“...

Popili si, náladička stúpala, strýko sa občas s niekým odfotil... No a ako áno, ako nie, Nemci sa zrazu podujali ubezpečovať ho, aby sa nebál, že Bratislava je „festung“ a že preto je nedobytná a že ju tým Rusom nepustia, a že radšej ju vyhodia do ľufu.

Strýko sa tváril asi nie príliš presvedčený, a tak sa Nemci vytasili s mapou opevnenia Bratislavy. Čosi mu na nej poukazovali, nech už konečne uverí, že oni Bratislavu ochránia a preto sa nemusí báť. Zároveň mu poukazovali, ako, čo a kde je to podmínované, že budovy majú jeden centrálny spúšťač...

Elena Ďurišová, rozpráva príbeh svojho strýka Dr. Štefana Mazáka.

No dobre, strýko asi vyzeral už presvedčený, tak zase sa začali baviť a popíjať. A pritom požiadal toho veliteľa, že keď už sú takí kamaráti, že si ho na pamiatku odfotí.

Odfotil. Potom, že aj s pobočníkom... no a keď už mali všetci náladu, že všetkých by si nás mohol odfotiť na pamiatku. Strýko,

že samozrejme. Tak si ich narichoval, že mu tam s nimi vyšla i tá mapa.

Keď strýko prišiel domov, vbral film a okamžite ho odoslal na Oravu, kde bol partizánsky oddiel Signál, a cez neho sa to dostalo do rúk sovietskych veliteľov, ktorí rozhodovali o útoku na Bratislavu. „Festung“ padol za dva dni.

Osloboditelia vedeli, kde majú opevnenia slabiny, kadiaľ majú prenikať, aby spôsobili čo najmenšie škody. No a našim odborníkom na elektriku sa podarilo nájsť ten centrálny stykač, pokaziť ho, a keďže Nemci museli Bratislavu opustiť rýchlo, tak ho nestihli opraviť.“

Zaznamenal Vladimír Mikunda

Ako sa červená zástava na komíne ocitla

S nebohým Ladislavom Szaboom z Humenného, ktorý bol čelným predstaviteľom protifašistického hnutia v tomto meste na Laborci, som sa dobre poznal. Za Slovenského štátu organizoval partizánsky odboj a pretože obdobnej „krvnej skupiny“ bola i jeho manželka s dcérou, Hlinkova garda ich nespúšťala z očí.

Keďže civilnou profesiou bol umelecký maliar a sochár, v Humennom bolo jeho meno ozajstným pojmom. Avšak bez ohľadu na to ho neustále nielen sledovali, ale aj vyšetrovali.

Raz, keď mu to už liezlo krkom, predsavzal si, že to tým humenským fašistom tiež trochu osladí. Dohodol sa s miestnym kominárom, že v poslednú aprílovú noc v roku 1943 vyvesí na dnes už neexistujúcom komíne humenskej štátnej nemocnice (kedysi najvyšší bod mesta) červenú zástavu.

Stalo sa. No a keďže súčasťou dohody bolo pre kominára aj vybavené ubytova-

nie s celým komfortom v Michalovciach, ten sa mal domov vrátiť až po troch dňoch.

Ráno 1. mája 1943, keď išli ľudia okolo špitála, zbadali zástavu a len nechápavo krútili hlavami, že kto sa to len mohol vyštverat' do takých výšok a vyvesiť tam symbol proletariátu.

Správa sa okamžite doniesla aj vedeniu Hlinkovej gardy. Tí začali okamžite konať. Vyhlásili finančnú odmenu pre toho, kto sa podujme vystúpiť na komín a zástavu zhodiť. No, neprihlásil sa nikto. A tak do úvahy prichádzal len kominár, no po tom akoby sa zem zľahla. Hľadali,

no nenašli. Darmo vedenie mesta zapojilo do tejto akcie aj svojich špicľov.

Zástava tak prežila na komíne prvý deň. A po ňom aj druhý. Až v podvečer tretieho dňa ktosi nadabíl na kominára, ktorý si plnými dúškami užíval alkoholické opojenie v zábavnom podniku v Michalovciach.

Našli ho, ale i tak im prišlo ho poriadne presvedčať. Poddal sa až po sľúbení dosť vysokej odmeny. A ešte k tomu „na ruku“.

Humenská gardistická vrchnosť dostala za toto fiasko poriadnu „sprchu“. Vyšetrit' páchatel'a sa im však aj tak nepodarilo.

Ladislav Szabó vyšiel s pravdou von až v roku 1945 po návrate z koncentračného tábora Mauthausen.

Jozef HRUBOVČÁK

Kamienke hrozila deportácia do koncentrákov i vypálenie

Šíre lesné prostredie, ktoré obklopuje obec Kamienku v okrese Humenné, bolo v roku 1944 pôsobiskom šiestich partizánskych skupín: Veže, Pugačeva, Borčaňuka, Kriváňa, Bohúna a Jastriba.

Kamienka za Tisovho Slovenska veľmi aktívne podporovala ľudí, ktorí sa zapojili do odvážneho boja za slobodu. Nielen potravinami, ošatením, ale aj potrebnými informáciami.

Nemcov partizánske akcie viditeľne znervózňovali. Kalich horkosti sa preliat, keď im odbojáři obstrielali jedno vojenské auto. (Prečo právo toto, nikto nevie.) Proste sa rozhodli, že dedinu tvrdo potrestajú. Smrťou a vyvezením obyvateľov do koncentračných táborov.

Najstarší občania Kamienky majú ešte aj dnes v živých pamäti udalosti z novembra 1944, kedy nemecké velenie sústredilo na školskom dvore všetkých mužov. Hrôzostrašnej udalosti však zabránila učiteľka Eleonóra Koutná, ktorá vtedy v obecnej škole pôsobila. Perfektne ovládala nemecký jazyk, a tak spolu s vtedajším komisárom obce Michalom Čamákom dokázala hitlerovčikov presvedčiť: a tí sa nakoniec svojho strašného ortielu vzdali. Muži zostali doma a dedina neľahla popolom.

Z tejto vojnovéj doby sa však v okolí obce nachádzajú viaceré hroby partizánov. V časti chotára Stráne, Rázcestie a na Babeji. Starajú sa o ne dobrovoľníci z Kamienky, ale i pracovníci Vojenských lesov a majetkov z Kamenice n/Cirochou. Dvakrát do roka okolo nich kosia trávu a kladú kvety.

* * *

Starosta OÚ v Kamienke Benjamín Bláha, ktorý je aj členom predsedníctva OblV SZPB v Humennom, zabezpečil v auguste 2009 pre dedinu vzácny vojenský exponát – protiletadlový kanón. Po vynovení ho umiestnili na úhľadný kamenný podstavec. Najmä mladým obyvateľom obce pripomína nezabudnuteľný odboj pred vyše 70 rokov a tvrdú porážku hitlerovského fašizmu. Miestni obyvatelia, spolu s členmi SZPB, k nemu každoročne kladú vence vďaky.

Jozef HRUBOVČÁK

Podakovanie

V marci, ako v mesiaci knihy, bolo na dolnokubínskej radnici slávnostne pokrstené dielo 88-ročného Pavla Gondu, niekdajšieho profesionálneho vojaka a priameho účastníka bojov v SNP.

Knihá má názov „Moje spomienky“ a mapuje súkromný aj pracovný život autora od detstva až po dnešné dni. Mesto Dolný Kubín Pavlovi Gondovi už viackrát udelilo ocenenia a ďakovný list za dlhoročnú iniciatívu pre mesto, pre seniorov a aj pre klub vojenských dôchodcov.

Pavol Gonda je dlhoročným členom ZO SZPB, vždy sa aktívne zapájal do činnosti.

Pavol STUHLÝ, ZO SZPB Dolný Kubín

Naša sloboda má už 69 rokov

Na večnú pamäť a slávu

(Dokončenie zo str. 1)

Jankov vršok pri Uhrovci a jeho okolie je miestom, kde sa v čase SNP odohrávali partizánske boje. Operovala tu partizánska brigáda Jana Žižku. Aj preto tu bol vybudovaný pamätník, ktorý sa stal symbolom hrdinstva a slávy a poďakovaním všetkým, ktorí bojovali za slobodu, pričom mnohí stratili to najcennejšie – život. Bojom v Strážovských vrchoch tu však nie je venovaná žiadna expozícia. A zrekonštruované bunkre sú len „slabou náplasťou“ na zdokumentovanie historických udalostí.

Práve túto úlohu má naplniť projekt, ktorý sa už realizuje od 1. júla 2013 a má byť dokončený do 30. júna 2014. Nová expozícia bude poskytovať prehliadky s výkladom, audiotextové služby, náučné prednášky a organizovanie seminárov a stretnutí pre odbornú a laickú verejnosť. Vstup do expozície bude zdarma.

V rámci pohraničnej spolupráce má byť v máji časť textových panelov a zbierkových predmetov prezentovaná ako samostatná výstava v Mestskom múzeu Valašské Klobouky. V zmysle projektu budú každoročne organizované výmenné zájazdy, v rámci ktorých sa budú navštevovať pamätne miesta protifašistického odboja v pohraničných regiónoch. Projekt bude stáť vyše 29 tisíc eur.

Oľga KAJABOVÁ

Banská Štiavnica – 69. výročie oslobodenia

Dňa 6. marca držali čestnú stráž pri pomníku padlým hrdinom vo svojich rovnošatách 4 baníci a 10 členov mladých dobrovoľných hasičov. Spolu s nimi sa pamiatke hrdinov prišli pokloniť zástupcovia veľvyslanectva RF v SR, primátorka B. Štiavnice Nadežda Babiaková s delegáciou z mestského úradu a zástupca ObV v Žiari nad Hronom Lubomír Jančo. Čestné miesto pri tohtoročných oslavách patrilo 90-ročnému priamemu účastníkovi protifašistického odboja Jozefovi Kopčanovi.

Jeden z hlavných príhovorov mal predseda miestnej ZO SZPB Vladimír Poprac, ktorý spomenul, že on osobne si nespomína na moment oslobodenia B. Štiavnice, keďže vtedy mal len 19 mesiacov. No nezažil ho ani jeho otec, ktorý sa až 24. júla 1945 vrátil z koncentračného tábora v Kleinenbachu – neskôr sa stal jedným zo zakladateľov Sväzu vojakov Slovenského národného povstania (SVOJPOV).

V. Poprac pripomenul, že Štiavničania majú veľké šťastie, že majú medzi sebou takého predvídavého tajomníka ZO SZPB, akým bol Anton Václavek. Celých 60 rokov totiž svedomito zbieral i spracúval prežitú udalosť a dokumenty o SNP. Vladimír POPRAC, predseda ZO SZPB v B. Štiavnici

Z Čierneho Balogu

Dvadsaťminútovým kultúrnym programom detí z Materskej škôlky Dobroč pod vedením riaditeľky M. Švantnerovej a učiteľky M. Belkovej sa začala tohtoročná hodnotiaci schôdza v Čiernom Balogu.

ZO SZPB mala ku koncu minulého roka 118 členov, z ktorých 30 má vek nad 80 rokov. Vlni ich opustilo 7 a prijali 12 nových členov.

Spomedzi minuloročných aktivít najväčšiu pozornosť si zasluhujú turistické pochody k výročiu oslobodenia obce a po stopách SNP cez Klenovský Vepor, ktorých sa už zúčastňujú nielen našinci z Čierneho Balogu, z Brezna a okolia, ale dnes už aj z rôznych kútov Slovenska. Zmienku si však zasluhuje aj zájazd do koncentračného tábora Osvienčim, ktorý sa uskutočnil s podporou obce.

V priebehu rokovania odovzdal člen ÚR a tajomník ObV SZPB v Brezne Anton Pôbiš pamätnú medailu M. R. Štefánika II. stupňa aktívnemu funkcionárovi ZO SZPB Jánovi Medvedovi (Filkovi) pri príležitosti jeho 90. narodenín.

Anton PÔBIŠ, foto: Štefan Vožár

Vo vnútri mohyly na Jankovom vršku sa nachádzajú urny s prstami hliny z rôznych bojísk druhej svetovej vojny.

Oslobodenie Banskej Štiavnice stálo životy 455 vojakov: 360 červenoarmejcov, 70 rumunských vojakov, 13 vojakov z čs. paradesantnej brigády a 12 partizánov.

Dobrá Niva je slobodná už 69 rokov.

A. Pôbiš odovzdáva pamätnú medailu M. R. Štefánika II. stupňa Jánovi Medvedovi (Filkovi).

Z kultúrneho programu detí z Materskej škôlky Dobroč.

Žilinskí odbojári hodnotili minulosť

Tohtoročná hodnotiaci schôdza mestskej ZO SZPB v Žiline sa začala dvomi gratuláciami. Predsedovi ObV SZPB v Žiline Jurajovi Drotárovi k zvoleniu do funkcie podpredsedu Ústrednej rady SZPB a k udeleniu medaily Klubu generálov SR, vojnovému veteránovi zahraničného odboja v Taliansku Františkovi Marekovi, pri príležitosti jeho 94. narodenín.

Medzi prečíslenými aktivitami sa táto mestská organizácia môže pochváliť hlavne starostlivosťou o pamätník v Lesíku Chrasť, kde katalánska Einsatz-Kommanda 13 z oporného bodu Žilina (veliteľom bol SS – Hauptsturmführer Werner Schönmann) po vojenskom potlačení SNP

zavraždili 32 partizánov a antifasistov.

Z plánu podujatí svojou atraktivitou vyčnieva výstava akademického sochára Štefana Pelikána pod názvom „Hrdinovia odboja“, ktorú žilinskí odbojári pripravujú na august v aule mestského úradu.

V diskusiách sa členovia vyjadrovali nielen k vlastným aktivitám, ale odsúdili aj podujatia propagujúce vojnovú Slovenskú republiku vrátane vyjadrenia nespokojnosti s voľbou predstaviteľa krajnej pravice za predsedu BBSK. Názory niektorých našich spoluobčanov, že M. Kotleba nebude prekážkou dôstojných osláv 70. výročia SNP v Banskej Bystrici, sú sebaklamom.

Na záver rokovania vystúpil predseda ObV SZPB v Žiline J. Drotár, ktorý členskú schôdzu informoval

o cieľoch d...
o novom zá...
odboji a o p...
sociálnej kor...
Slovenska o...
priznaných p...
Zb. o sociáln...
Hodnotiac...
schválila d...
ZO SZPB p...
dcéru neboh...
Ferdinanda I

(Pre B...

V, no do penzie ísť nesmie!!!

Na hodnotiacej schôdži ZO SZPB vo Svidníku sa jej účastníkom prihovril Jozef Rodák, predseda ObLV SZPB.

Členovia ZO SZPB Trieda SNP Banská Bystrica sa na svojej februárovej členskej schôdži vzájomne ubezpečili, že aj v tomto roku skutkami naplnia výzvu „NEZABUDNIME!“ . Pomôžu dôsledne pripraviť oslavy 70. výročia SNP a Karpatsko-duklianskej operácie, 9. ročník Stretnutia generácií na Kališti... Pri všetkom, do čoho sa pustia, chcú mohutnou účasťou a osobným príkladom pripomínať ciele, za ktoré sa bojovalo a za ktoré padli mnohí naši rodičia, starí rodičia či spoluobčania. Táto pravda o živote nášho národa pred 70 rokmi nie je žiadnou rozprávkou, bol to náš skutočný život, plný obetí i hrdinstva. Dbajme, aby aj naša mládež pochopila a prijala výzvu „Nezabudnime!“ . Aby sa o dôležitých štáto-tvorných úsekoch našich dejín neučila len okrajovo, potrebujeme však dosiahnuť aj kvalitatívnu zmenu v školských učebných osnovách.

Eva BROZMANOVÁ, predsedníčka ZO SZPB (Pre Bojovník bez nároku na honorár)

5. marca, pri príležitosti 69. výročia oslobodenia obce, sme položili veniec k pomníku padlých hrdinov aj my v Prenčove. Pokloniť sa im prišla starostka Alena Ciglanová s pracovníkmi OÚ, miestni protifašisti, matičiari i žiaci ZŠ.

Výbor ZO SZPB (Pre Bojovník bez nároku na honorár)

7. rok

Dobrá Niva je slobodná už 69 rokov

Pripomenuli sme si to spoločnými celoobecnými oslavami. Predchádzala im tradičná slávnostná schôdza základnej organizácie za účasti starostu obce Martina Krúdyho. Potom sme sa všetci stretli pri pamätníku obetí II. svetovej vojny.

Kultúrny program nám odštartoval starostov príhovor, po ktorom sa nám predstavili naši najmenší – žiaci základnej a materskej školy Juraja Sláviky Neresníckeho v Dobrej Nive. Konkrétne detské folklórne skupiny Dobronka a Slávik v prvej časti vyjadrili

život detí v minulosti prostredníctvom hier na lúke, piesní a tancov.

Druhá časť bola venovaná spomienkam na časy vojny. Tak, ako ich vtedy prežívali ešte žijúci pamätníci vojnových hrôz Anna Babiaková a Ján Paulíny.

V tretej časti programu priblížili súčasný život detí v mieri, ako môžu rozvíjať svoj talent v rôznych krúžkoch, ktoré pracujú na základnej škole v Centre voľného času Slávik.

Nasledovali vystúpenia gitaristov, karatistov, maliarov i mladých tanečníkov. Po poslednom vystúpení vďačné publikum odmenilo všetkých účinkujúcich dlhotrvajúcim potleskom a zaslúženými ováciami po stojačky. Ján SLOSIARIK

Vo Svidníku...

... sa nás na hodnotiacej schôdži ZO SZPB zišlo 86. Rokovanie otvoril predseda Milan Magulák, ktorý privítal predsedu a tajomníka ObLV SZPB vo Svidníku Jozefa Rodáka a Mikuláša Žižáka, a hlavne aj priameho účastníka nášho oslobodzovania od fašizmu Jána Jurčišina.

No a keďže tunajší odbojár sa v meste tešia veľkej úcte, zavítal medzi nás aj primátor Ján Holodňák a poslanec mestského zastupiteľstva Ján Grega. Ten je zároveň predsedom oblastnej historicko-dokumentačnej komisie.

Samotné rokovanie sa okrem hodnotenia minulého obdobia sústredilo na vysvetlenie praktických výhod z prijatého zákona o protifašistickom odboji. Organizátori nezabudli ani na jubilatov: odovzdali im pozdravné listy predsedu ObLV SZPB Svidník.

Svidničania však majú aj jednu raritu. Hudobnú skupinu Odbojár, ktorú tvoria mladí členovia organizácie. Preto bolo úplne pochopiteľné, že práve jej patrila počas slávnostnej večere pozornosť účastníkov.

Jozef ŽIŽÁK

Vysoká bola cena slobody Hriňovej

Hriňovú oslobodili vojská Červenej armády a rumunskej armády. Dňa 12. februára sme si pripomenuli 69. výročie tohto šťastného dňa. Vzhľadom na veľkosť územia mesta boje trvali viac dní a vyžiadali si desiatky obetí z radov civilného obyvateľstva, o stovkách obetí vojakov ani nehovoriac.

Na spomienkovej slávnosti sa zúčastnili predstavitelia mesta, členovia SZPB, zástupcovia politických strán SMER-SD, KSS a miestnej pobočky Matice slovenskej, a hlavne žiaci a pedagógovia základných škôl. Tí si pripravili aj kultúrny program. Svojou troškou k nemu prispel aj ženský spevokol „Hriňovčianky“ a dychová hudba.

Členovia miestnej organizácie SZPB sú hrdí, že tradíciu uctievanie si pamiatky oslobodenia Hriňovej sa im spolu s mestskou organizáciou KSS podarilo zachovať.

Ladislav MORAVČÍK, predseda miestnej organizácie SZPB

Čo vie mládež o SNP?

ZO SZPB v Giraltovciach vyhlásila po dohode s predstaviteľom regionálneho školstva pri príležitosti 70. výročia SNP mestskú súťaž s názvom Mládež o SNP pre stredné a základné školy.

Súťažiaci v písomnej forme odovzdajú zaujímavý a pútavý príbeh z obdobia druhej svetovej vojny, napísaný ľubovoľným štýlom. Námet môže byť z rozprávania starých rodičov, z prečítaných kníh, časopisov, príbehy z filmov a pod.

Napísané materiály učiteľia dodajú redakčnej rade, a tá posúdi ich ďalšie zatriedenie. Do redakčnej rady budeme delegovať aspoň jedného člena SZPB. Príspevky z prvého miesta budeme mesačne vyhodnocovať a zverejňovať v okresných novinách. Najzaujímavejšie budeme posielat' aj na uverejnenie do Bojovníka.

29. augusta 2014 vyhodnotíme celý priebeh súťaže na celoškolskom zhromaždení vrátane odovzdania ocenení.

Vladimír ISIF, predseda ZO SZPB Giraltovce

Ako sa pracuje v ZO SZPB Sučany?

Vďaka 126 členom patrime medzi najväčšie ZO SZPB v okrese. V minulom roku sa nám prihlásilo 12 nových členov. Najmä pri organizovaní osláv oslobodenia obce, konca vojny a výročí SNP spolupracujeme s obecným úradom, základnou školou, Jednotou dôchodcov Slovenska a Zväzom zdravotne postihnutých. Kultúrnym programom naše podujatia obohacujú predovšetkým Jednota dôchodcov a základná škola. Na Deň červených makov naši žiaci vlastnoručne vyrobili maky a venček z nich položili k pamätníku.

Na besedu so žiakmi o národnooslobodzovacom hnutí v Turci a na Slovensku sme zabezpečili lektora, teraz pripravujeme pamätnú izbu významných udalostí a osobností našej obce.

Jubilatov nad 80 rokov a tých, čo sú v domove dôchodcov, navštevujeme pri ich jubileách osobne. Samozrejme, že aj s malým darčekom. Jubilatov do 80 rokov blahoželáme písomnou formou, ako aj prostredníctvom časopisu Bojovník. Rovnako informujeme aj o našich podujatiach.

Základná organizácia SZPB Sučany

Z povstaleckých spomienok Jozefa Adamca

Pochádzam z Dolného Lopašova (okr. Piešťany) a odtiaľ som šiel na vojencinu 1. 10. 1943. Základný výcvik, kurz gulometnej obrany proti lietadlám (GOPL) a poddôstojnícku školu som absolvoval v technickej letke v Poprade. Prišiel som do kontaktu s dôstojníkmi, poddôstojníkmi i vojakmi, ktorí neskrývali svoje protifašistické zmýšľanie. Po skončení poddôstojníckej školy som bol s dvoma ďalšími spoluvojovníkmi (Jánom Husákom a Jánom Radačovským) povýšený do hodnosti slobodník a pri tej príležitosti (16. 6. 1944) sme sa zhovorali s veliteľom čaty npor. Viliamom Gábrišom. Bol priamy, oslovoval nás „molodci“ a vravel, že v dôsledku zmien na východnom fronte absolvujeme tvrdý vojenský výcvik. No a že ten budeme čoskoro potrebovať v bojoch proti Nemcom.

V predvečer Povstania

Ani činy npor. V. Gábríša nezaostávali za jeho slovami. 6. augusta 1944 ako pozorovateľ odletel z letiska na Mokradi pri Liptovskom Jáne na lietadle FW-58 s mjr. Mikulášom Lisickým a zástupcami SNR K. Šmidkem a pplk. M. Ferienčíkom. Keďže lietadlo a členovia posádky mali materskú základňu v Poprade, zvesť o tom sa rýchlo rozšírila a niektorí vojaci ušli k partizánom (des. Adam Maruna, Ján Kačáni, Ján Ďurec...).

Revolučná nálada sa každým dňom stupňovala. Deň pred vyhlásením SNP, 28. augusta 1944, sme boli informovaní o posledných udalostiach na Slovensku. Za prítomnosti veliteľa partizánov (meno si nepamätám) a npor. J. Vraždu z Liptovského Mikuláša sme sa na výzvu pridali k odboju. K povstalcem sa tak pripojila 5. technická letka a 41. letka, ktorej dôstojníci a vojaci sa vrátili v septembri 1943 z východného frontu.

Nasledovalo rozdelenie do skupín s cieľom vyhnúť nemeckých vojakov z Popradu. Nášmu družstvu velil rtm. J. Chovan, ja som bolo jeho zástupcom. Na vážny odpor sme nenarazili. Postúpili sme až ku Kežmarku, kde sme dostali rozkaz na návrat do popradských kasární.

Na druhý deň, 29. augusta 1944, už zrúna prišlo do kasární niekoľko desiatok najmä mladých civilistov, ktorí sa chceli zapojiť do Povstania. Vedúci skladu slob. Kaprálik spolu s ďalšími vojakmi im prideliť rovnosťaty a pušky. Všade vládla obrovská radosť a eufória. Nechýbali ani slová básne Sama Chalupku Mor ho...

Všade sa posilňovali strážne, vojakom aj dôstojníkom bol pridelený nový intendačný a zbrojarský materiál vrátane granátov.

Partizáni boli pre Malára banditi

30. augusta 1944 prišiel do kasární veliteľ zboru dvoch divízií na východnom Slovensku gen. Augustín Malár. Pred nastúpenými letkami označil partizánov za banditov a dôstojníkom vytkol ich konanie.

Vojakom 41. letky pripomenul vojnové hrôzy, ktoré videl na vlastné oči, a zdôraznil, že je potrebné vyčkat' a zostať v kasárnach. Keď sa o jeho prejave dozvedeli partizáni z kasární Pod Gerlachom, chceli ho dostihnúť, no keď dorazili na letisko, lietadlo už bolo vo vzduchu. Generálova cesta viedla do Bratislavy, kde mal známy prejav v rozhlase, ktorý vniesol zmätok do

niektorých posádok na západnom Slovensku.

Pod vplyvom Malárových ostrých slov kpt. Ján Pecho nariadil veliteľovi stráže slob. Jánovi Chovancovi, aby už partizánov do kasární nevstupil. No keď tí o vstup požiadali, svoj rozkaz zmenil a vstup im povolil. Po tejto udalosti prevzal velenie plk. Ján Nešťák.

Nemci útočia

31. augusta 1944 som bol veliteľom stráže pri vojenskej väznici v Poprade. Nemci prichádzali s podporou tankov od Kežmarku. Dobyli kasárne Pod Gerlachom a postupovali k pivovaru. Preto dal kpt. J. Pecho nastúpiť zvyšky letky a vydal rozkaz zaujať obranu pri Kvetnici. No keď som zbadal, že veliteľ väznice vyvesil bielu zástavu, rozhodol som sa stanovisko opustiť, pretože v silách mojich 20 vojakov nebolo možné Nemcov zastaviť. Ešte aj počas ústupu na nás nalietali ich lietadlá.

Juhozápadne od Popradu nás dostihlo nákladné auto plné výzbroje s plk. J. Nešťákom. Pomohli sme mu zdoľať strmý breh a on nás potom vzal do Banskej Bystrice. Odtiaľ nás nasmeroval na letisko Tri Duby.

Tam som sa stal príslušníkom technickej letky s krycím menom Hviezdoslav. Jej veliteľom bol skúsený pilot npor. Vladimír Kriško. Počas Povstania sme zabezpečovali kombinovanú letku všetkým, čo potrebovala na boj. Napr. naša dopravná čata zabezpečovala prísunové a odsunové služby, zásobovanie pohonnými hmotami, proviantom, muníciou a iným materiálom, osvetľovanie letiska počas pristávania lietadiel, ako aj stráženie objektov a obranu letiska a kasární v Hájnikoch.

V lietadle mi zhorel bojový druh

Dobre si pamätám na 6. september 1944, keď som vo funkcii veliteľa stráže videl, ako veliteľ kombinovanej letky npor. Mikuláš Šinglovič organizuje štart lietadiel na pomoc frontu pri Vrútkach. Pre nepriaznivé počasie sa najskôr môjmu krajanovi rtm. Ferovi Abramovičovi a potom ani skúsenému stíhačovi rtm. Júliusovi Goralíkovi nepodarilo preletieť cez Kremnické hory. Museli sa vrátiť na letisko. Tretí vyštartoval por. Michal Ilavský. Všetci netrpezlivo čakali na jeho návrat a zrak upierali na horizont.

M. Ilavský, pôvodným povoláním pedagóg z Oravy, sa však

z tohto letu nevrátil. Havaroval pri Piargu a zhorel v lietadle. Jeho smrť sa ma hlboko dotkla, pretože práve on bol veliteľom 2. rot 5. technickej letky v čase, keď som v Poprade absolvoval základný vojenský výcvik.

Útok nemeckých bombardérov

V nedeľu 10. septembra 1944 bolo snečno, obloha bez obláčika. Plnil som si úlohy veliteľa stráže v Hájnikoch. Zrazu zahučali sirény. Moju pozornosť upútal vzdialený hukot motorov a priamo na nás letiace lietadlá od kúpeľov Kováčová.

Protiletadlová obrana síce začala paľbu, jeden stroj za druhým sa však vrhal strmhlav k zemi a zhádzal svoj smrtonosný náklad. Pokúšali sme sa preto nájsť si úkryt. Mne, rtm. Viktorovi Popelkovi a jednému dievčaťu zo Sielnice ho poskytol len krík. Bol to príšerný pocit dívať sa, ako sa priamo na nás rúti oceľová obluda. Zreteľne bolo rozoznať, ako sa bomby oddeľujú od stroja. Keď jedna črepina dopadla asi 30 cm od kríka, obľal nás studený pot.

Útok sme nakoniec šťastlivo prežili. Za svoje životy môžeme ďakovať dvom pilotom na G-9 – rtm. Františkovi Cyprichovi a Rudolfovi Božíkovi –, ktorým sa podarilo naštartovať lietadlá a útočiacie stroje rozptýliť.

Pri tomto nálete sa stalo aj veľa tragédií. Vojaci a civilisti pracujúci na letisku sa po vyhlásení poplachu rozpŕchli do blízkeho okolia a niektorí bežali aj k Hronu. Jedna z bômb trafila kmeň jelše a zabila asi 28 vojakov, ktorí sa pod ňou skrývali. Medzi obeťami náletu bol aj zástupca hlavného mechanika rtm. Jozef Krist z Rače. Ťažké zranenie utrpel aj rtm. Kačic (môj inštruktor z GOPL v Poprade). Žiaľ, zahynul aj môj dobrý priateľ Jurko z Krupiny (priezvisko si už nepamätám).

Po tomto bombardovaní sme boli presvedčení, že Nemci chcú každodennými leteckými útokmi letisko Tri Duby úplne vyradiť z prevádzky, aby tak zneškodnili vzdušnú cestu na pomoc Povstaniu zo ZSSR a Bari, kde bola letecká základňa USA. Neprešiel totiž deň, aby sa nad letiskom neukázalo nemecké lietadlo.

Bol som pri vykonaní rozsudku ľudového súdu

Traja tzv. „partizáni“ na moste, ktorý spájal Hájniky so Sliachom, 17. septembra 1944 postrieľali asi 13 ľudí, medzi ktorými boli vojaci, ženy, deti a tiež farár Anton Šagát, poslanec slovenského parlamentu. Mŕtvolvy pohádzali do Hrona.

Tento hrozný čin pobúrili širokú verejnosť a odsúdilo ho aj vedenie Povstania. Vojenský prokurátor sa rozhodli uskutočniť ľudový súd priamo na mieste hromadnej vraždy. Bol som pri tom. Trest smrti pre aktérov hromadnej vraždy postupne zdôvodňovali dôstojník Červej armády – v tom čase partizán – kpt. Jozef Pristach, ako aj ďalší dôstojník tím, že kto sa dopustí

zločinu proti ľudskosti, musí byť tvrdo potrestaný.

Výsadek našich paradesantov...

Do histórie vstúpilo letisko Tri Duby aj tým, že na ňom 17. septembra 1944 pristálo sovietske dopravné lietadlo Li-2 s plk. Vladimírom Prikrylom a príslušníkmi 2. paradesantnej brigády.

Mal som v tú noc službu, keď som asi o polnoci začul spievať „Slovenské mamičky...“. Počas osvetľovania letiska som videl, s akou radosťou naši výsadbári vystupujú z lietadiel a bozkávajú slovenskú zem. Žiaľ, stalo sa aj to, že niektorí po vystúpení stratili orientáciu a štartujúce lietadlá ich usmrtili (rtm. Ševčík z Břeclavi – účastník bojov o Stalingrad, des. Huňavý a ďalší).

... a letcov

S veľkou radosťou sme privítali aj prilet 1. stíhacieho leteckého pluku s veliteľom štábnym kpt. Františkom Fajtľom.

Letka, zložená z 22 lietadiel L-5, operovala na letisku Zolná. Už 18. septembra 1944 urobili tieto lietadlá bleskový nálet na letisko Piešťany a spôsobili Nemcom veľké škody.

Letecké útoky boli veľkou morálnou podporou pre pozemné vojsko. Povstaniu materiálne a morálne pomohla aj prítomnosť dvoch amerických leteckých pevností B-17, ktoré prileteli 10. októbra 1944 z americkej leteckej základne v Bari. Priviezli zbrane a odviezli amerických pilotov, ktorých po zostrelení zachránili slovenskí občania. Američania prileteli ešte raz. Na 6 lietadlách priviezli gulomety, strelivo a protitankové pušky. Počas vykladania nad letiskom lietali stíhacie Mustangy. Žiaľ, jeden havaroval a ťažko raneného pilota odviezli do nemocnice vo Zvolene.

Tragická nehoda sa stala v druhej polovici októbra, keď v Hájnikoch havarovalo dopravné lietadlo privádzajúce príslušníkov 2. paradesantnej brigády. Podvozkom narazilo na telegrafné drôty a stratilo stabilitu. Pri náraze o strechu stodoly zahynula nielen posádka, ale aj 22 príslušníkov brigády. Pochovaní boli na cintoríne v Hájnikoch.

Keď vedenie usúdilo, že Povstanie sa už dlhšie neudrží, začalo z letiska s postupným odsunom materiálu. Bol som v osádke nákladného auta, ktoré prevážalo proviant a intendačný materiál z Hájnik do pohorskej obce Strelníky. Cestou nás napadlo lietadlo a posádku druhého auta s dvoma vojakmi umlčalo navždy.

Keď 26. októbra 1944 hrozilo bezprostredné nebezpečenstvo obsadenia Hájnik a letiska Tri Duby, zaradili ma do skupiny vojakov, ktorým velil kpt. Jozef Remeň. V popoludňajších hodinách sme autobusom odcestovali do B. Bystrice a večer sme sa premiestnili do obce Poniky.

Odtiaľ viedla naša cesta cez Povrazník a Strelníky hlboko do hôr.

Vykopali sme si zemľanky, ktoré nás ako-tak ukryli pred nepriaznivým počasím. Okolo nášho tábora prešli desiatky Rómov, Židov a vojakov, ktorí hľadali vhodné miesto pre úkryt. Ubíjajúci bol najmä pohľad na hladných ľudí s deťmi, blúdiacich s perinami a dekami. Pretože sme mali nedostatok potravín, podľa rozkazu kpt. J. Remeňa sme im mohli poskytnúť iba čiernu kávu.

Zajatie

2. novembra 1944 nás prepadli Nemci a spolu s niektorými kamarátmi zajali. Uväznili nás v škole v Hrochoti a prinútili odviesť desiatky zabavených koní cez Detvu, Lovinobaňu, Lučenec až do Filakova, kde ich prevzali ďalší Nemci. Nás potom odviezli cez Lučenec do Tomášoviec k železničnej stanici.

Štyri dni nám nedali nič jesť, iba pri odpočinku nám dovolili napiť sa. Naliehali sme na nich, aby nám dovolili ísť si niečo pýtať po domoch. Súhlasili a mohli sme sa vzdialiť. Podarilo sa nám skryť do slamy v poslednej stodole. Na druhý deň nám miestni obyvatelia darovali civilné šaty.

Z dediny sme odchádzali po dvojiciach. Ja s Jurkom z Púchova (priezvisko som zabudol) sme boli poslední. Podarilo sa nám dohnáť predchádzajúcu dvojicu a spoločne sme išli na západ. Orientovali sme sa podľa leteckých hodínok, ktoré som našiel pri zemľanke v horách, a podľa stromov.

Návrat strateného syna

Prespávali sme v stodolách a putovali cez deň. Jedli sme len to, čo nám dali dobrí ľudia. Tak sme prišli do obce Kľak, kde sa o nás postarala jedna miestna dobrá žena. Keďže sme potrebovali doklady, poslala nás na notársky úrad v Ostrome Grúni. Tam sa nám však nedarilo. Notár nás odmietol a jeho žena nám vynadala do banditov. No mali sme aj kúsok šťastia. Ďalšia žena nám dala jedlo i strechu nad hlavou.

Dozvedeli sme sa, že jej dcéra s mužom sa chystajú do Boroviec v okrese Piešťany. Tak sme s nimi riskovali cestu cez Vtáčnik do Lehoty pod Vtáčnikom. Na prieskume v Bystričanoch som zistil, že tam poznajú Štefana Gogoru a Jána Štalníka, mojich spoluvojovníkov, rodákov z blízkeho Čeremian. Našiel som strýka Jána Štalníka, ktorý mi pomohol stretnúť sa s oboma mojimi priateľmi, a jeho matka získala pre mňa na notárskom úrade osobný doklad.

A tak som sa aj bez cestovného povolenia vybral peši i železnicou, cez Partizánske – Zbehy – Leopoldov do Piešťan a odtiaľ do Vrbového. Kontrolám na stanicích som sa vyhol tým, že som na každej z nich vystúpil na opačnej strane.

Z Vrbového som šiel pešo do rodnej obce a na poslednom kopci som začul hudbu a spev. Ľudia sa bavili na katarínskej zábave. Doma ma privítali rodičia, ktorí ma už považovali za strateného.

Vina japonskej krvi

Počas 2. svetovej vojny vláda USA umiestnila do internačných táborov takmer všetkých amerických Japoncov – 110 tisíc ľudí.

Prezident USA Franklin Delano Roosevelt podpísal dňa 19. februára 1942 mimoriadny výnos číslo 9066, ktorý splnomocňoval ministerstvo obrany internovať zo západného pobrežia do vnútrozemia všetkých Japoncov. Do táborov ich bolo umiestnených 110 tisíc, posledným bolo povolené vrátiť sa domov až v marci 1946.

V USA dodnes neutíchajú spory, či bol takýto krok opodstatnený. I keď štát na to už svoj názor povedal v roku 1980, keď deportáciu nazval „veľkou chybou“ a internovaným vyplatil aj kompenzácie.

Od prvých dní po Pearl Harbore ministerstvo obrany stavalo pred prezidenta otázku uväznenia všetkých Japoncov, ktorí bývajú na Havaji. Vojská mali na to aj dôvod. Už v priebehu prvého týždňa po útoku zistili, že útok na základňu bol koordinovaný japonskými špiónmi, pochádzajúcimi z miestnej menšiny. Diverzanti vypracovali podrobnú mapu prístavných hrádzí, pri ktorých boli priviazané vojnové lode Američanov – japonskému letectvu to pomohlo zlikvidovať takmer všetky ciele. Prezident USA rozmyšľal takmer dva mesiace. Na jednej strane v USA žila veľká skupina nepriateľa – Japonci, o lojalite ktorých boli pochybnosti. Na druhej strane, Amerika sa aj cez vojnu usilovala zostať demokratickou krajinou.

Dilemu pohol Rooseveltovi vyriešiť starý dokument – Zákon o nepriateľských cudzincoch, prijatý ešte v roku 1798 počas prezidentovania Johna Adamsa, keď Amerika viedla nevyhlásenú vojnu s Francúzskom. Mimochodom, tento zákon platí aj dnes. Na jeho základe je teda možné izolovať akéhokoľvek človeka, ak existuje podozrenie o jeho stykoch s nepriateľským štátom.

Výnos č. 9066 sa dotkol 120 200 Japoncov, ktorí obývali tri západné štáty USA – Kaliforniu, Oregon

a Washington. Šesťdesiatosem percent z nich bolo občanmi USA, ostatní mali svoj pobyt legálny. Z toho deti do 16 rokov veku tvorili 48 percent. Na to, aby človeka bolo možné považovať za Japonca,

Japonskí piloti pred bojom.

Foto: internet

stačilo mať 1/16 krvi tohto národa.

Pod Rooseveltov výnos „padli“ aj ľudia, ktorí mali (ne)šťastie byť rovnakej národnosti ako Hitler a Stalin. Do internačných táborov bolo umiestnených 11 tisíc Nemcov a 5 tisíc Talianov. Ďalších 150 tisíc Nemcov a Talianov spadlo pod štatút „podozrivej osoby“ a počas celej vojny bolo sledovaných špeciálnymi službami a muselo oznamovať každý svoj pohyb po území USA.

Asi 10 tisíc Japoncov dokázalo svoju potrebnosť Amerike – predovšetkým to boli inžinieri a kvalifikovaní robotníci. Tí neboli odsunutí do internačných táborov, no štatútu „podozrivej osoby“ sa i tak nevyhli.

Ostatných 110 tisíc Japoncov bolo odsunutých do desiatich táborov vo vnútrozemských štátoch

USA – Woyoming, Arkansas, Kansas a ďalších. Na zbalenie sa, na predaj hnuťelného i nehnuteľného majetku dostali dva dni. Väčšina to nestihla a „zahodila“ tak svoje domy, ako aj autá...

V prvý deň po vyhlásení výnosu to prostí Američania pochopili ako

V táboroch všetci plnoletí pracovali 40 hodín týždenne. Najviac boli využívaní v poľnohospodárstve a na remeslá. V každom tábore bolo kino, nemocnica, škola, škôlka... Skrátka typická zostava kultúrnych a sociálnych zariadení malého mestečka.

Zo spomienok internovaných vyplýva, že dozorcovia sa k nim správali vcelku normálne. Vznikli aj incidenty, niekoľko Japoncov bolo zabitých pri pokuse o útek (američ-

ho vyslali do severnej Afriky, odkiaľ U.S. Army urobila skok na juh Európy.

Po skončení vojny začali Japoncov z táborov prepúšťať, poslední ich opustili 20. marca 1946.

* * *

V roku 1948 sa Japoncom začali vyplácať čiastočné kompenzácie za stratu majetku (20-40 percent jeho hodnoty).

Výnos č. 9066 bol zrušený prezidentom Geraldom Fordom až v roku 1976.

V roku 1988 prezident Ronald Reagan podpísal dokument, v ktorom sa v mene vlády USA ospravedlnil Japoncom za internácie (aj Nemcom a Talianom). Každý internovaný človek dostal kompenzáciu vo výške 20 tisíc dolárov. V roku 1992 vláda Georgea Busha st. k tomu pridala ďalších 7000 dolárov na osobu.

Kanaďania boli voči Japoncom (Nemcom, Talianom, Kórejcom a Maďarom) omnoho tvrdší.

V mestečku Hastings-Park bolo na základe výnosu z 24. februára 1942 vytvorené Centrum systému dočasného zadržovania – v podstate išlo o koncentračný tábor, do ktorého bolo k novembriu 1942 násilne premiestnených 12 tisíc ľudí japonského pôvodu. Na stravu sa im vyčleňovalo 20 centov na deň (2-2,5-krát menej než v USA). Ďalších 945 Japoncov bolo nasmerovaných do pracovných táborov zosilneného režimu, 3991 Japoncov na plantáže cukrovej repy, 1661 Japoncov do lesov na drevorubačstvo, 699 Japoncov do táborov vojnových zajatcov v provincii Ontario, 42 Japoncov bolo repatriovaných do Japonska, 111 Japoncov bolo zavretých do väznice vo Vancouveri.

Pri pokusoch o útek, na choroby a od tvrdého zoobchádzania zahynulo 350 Japoncov (2,5 percenta – čo je rovnaká úmrtnosť, ako v stalinských táboroch v mimovojnovom období).

Aj Kanaďania sa internovaným Japoncom ospravedlnili. A to ústami ministra Briana Mulroneya

22. septembra 1988. Všetci dostali kompenzácie po 21 tisíc kanadských dolárov na osobu.

Vladimír MIKUNDA, podľa topwar.ru, 8. marec 2014

Koľko Rusov bojovalo na strane Hitlera?

Niektorí historici tvrdia, že ich bolo milión. Iní, že dva milióny, no tí k nim prirátujú aj 700 tisíc emigrantov. Pre druhú skupinu nie ani natoľko dôležitý číselný údaj, ako ich vyjadrenie, že Veľká vlastenecká vojna bola pre nich druhou občianskou vojnou proti nenávidenému Stalinovi.

Ako tieto počty vlastne rátať?

Spolupráca sovietskych občanov s okupantmi mala rôzne formy. Aj z pohľadu dobrovoľnosti, aj z pohľadu zapojenia sa do ozbrojeného boja – od pobaltských dobrovoľných esesákov až po násilne vyvezených ostarbeiterov. No a týchto druhých zrejme ani najväčší rusofób nezahrnie do radov bojovníkov so stalinským režimom.

Medzi potenciálnych bojovníkov s bolševizmom sa rátajú: cudzinecké vojenské útvary Wehrmachtu a SS; východné

strážne prápory; stavebné útvary Wehrmachtu; pomocný personál Wehrmachtu, známy ako „naši Ivanovia“ alebo Hiwi (Hilfswilliger: „dobrovoľní pomocníci“); pomocné policajné jednotky („šuma“ – Schutzmannhaften); pohraničná ochrana; „pomocníci PVO“, mobilizovaní do Nemcka po línii mládežníckych organizácií.

Koľko ich bolo?

Presné údaje sa pravdepodobne nikdy nedozvieme, pretože poriadne ich nikto doposiaľ ne-

zrátal. Niektoré údaje sú však prístupné. Napríklad podľa najnižšieho údaja bolo do marca 1946 orgánom NKVD odovzdaných 283 tisíc vlasovcov a ďalších kolaborantov v uniformách. Naopak, podľa najvyššieho údaja (práce Drobiazku, hoci ten neprežrádza, ako k svojim údajom dopel) cez Wehrmacht, SS a ďalšie pronemecké vojenské a policajné formácie za roky vojny prešlo: 250 000 Ukrajincov, 70 000 Bielorusov, 70 000 kozákov, 150 000 Lotyšov, 90 000 Estónov, 50 000 Litovcov, 70 000 Stredoázijských, 12 000 volžských Tatárov, 10 000 krymských Tatárov, 7000 Kalmykov, 40 000 Azerbajdžancov, 25 000 Gruzíncov, 20 000 Arménov a 30 000 príslušníkov severokaukazských národností.

Keďže ním udávaný celkový počet všetkých bývalých sovietskych občanov dosahuje 1,2 milióna ľudí, na Rusov z toho pripadá podiel okolo 310 000 ľudí.

Hiwi a vojakov stavebných práporov len veľmi ťažko môžeme považovať za bojovníkov občianskej vojny. Hoci práve oni svojou prácou uvoľňovali pre front nemeckých vojakov. Rovnako tak sa treba stavať k „ostarbeiterom“.

Niekedy hiwi dostali zbrane a bojovali spolu s Nemcami, no takéto prípady sa v bojových denníkoch opisovali skôr ako kuriozita, a nie ako masový jav.

Koľko bolo teda tých, čo naozaj držali zbrane?

Drobiazko udáva počet hiwi na konci vojny okolo 675 000. Ak k nim pridáme stavebné prápory,

ak rátame s úbytkom, tak príliš sa nezmylíme, keď povieme, že táto kategória ľudí mala asi 700–750 000 ľudí z celého množstva 1,2 milióna.

Toto tiež súhlasí i s nebojovým podielom kaukazských národov podľa počtov, ktoré na konci vojny udával štáb východných vojsk. Podľa nich z celkového počtu 102 000 Kaukazcov, ktorí prešli cez Wehrmacht a SS, slúžilo 55 000 v légiách, Luftwaffe i SS, a 47 000 v hiwi a stavebných útvaroch.

Treba si tiež uvedomiť, že podiel Kaukazcov zaradených do bojových útvarov bol vyšší než podiel Slovanov.

Číže z celkového počtu 1,2 milióna nositeľov nemeckej rovnováhy len 450-500 tisíc držalo pri tom aj zbraň.

V. MIKUNDA
podľa ruských prameňov

Jubilanti ZO SZPB sa dožívajú

- **Bratislava 3:** Elena Hrčková 83 rokov.
- **Bratislava 7:** Drahomíra Vozárová 81 rokov.
- **Bratislava 9:** Jozef Gmíter 91 rokov.
- **Bratislava 12:** Valéria Krížová 94, Miroslav Babiak 92 a Zdenka Lapáková 83 rokov.
- **Bratislava 15:** Katarína Borovanová 95 rokov.
- **Bratislava 24:** Ing. Oľga Ilavská 90 a MUDr. Pavel Dobrocký 81 rokov.
- **Bratislava 26:** Irena Ištóková 83 rokov.
- **Bratislava 46:** PhDr. Ondrej Majoroš 92 a Ing. Bohuslava Švárna 75 rokov.
- **Belá – Dulice:** Zdenko Kopas 70 rokov.
- **Bojnice:** Mgr. Oskar Bielik 87 rokov.
- **Banská Bystrica – Fončorda:** Priska Reptová 82 rokov.
- **Banská Bystrica – Tr. SNP:** Viera Chalmovská 75 rokov.
- **Banská Bystrica – Radvaň:** Jozef Bocko 96, Emília Plajová 75 a Vladimír Odor 40 rokov.
- **Bežovce:** Juraj Sofilkanič–Iľkiv 90 rokov.
- **Bracovce:** Ján Tatar 88 rokov.
- **Bardejov 1:** Mária Huková 92 a Ing. Mária Bereščáková 55 rokov.
- **Bardejov 2:** František Holeva 93 a Pavol Novický 75 rokov.
- **Bardejov 3:** Mária Stašková 90 a Božena Levingerová 80 rokov.
- **Bardejov 4:** Alžbeta Doruľová 82, Žofia Haburčáková 81 a Andrej Kotuľa 55 rokov.
- **Cigelfka:** Mária Rychvalská 85 rokov.
- **Cinobaňa:** Anna Sujová 90, Mária Andrášiková a Pavel Belov 75, Mária Kováčová 70 rokov.
- **Čierny Balog:** Anna Giertlová 92, Miroslav Belko a Jaroslav Zachar 50 rokov.
- **Čaňa:** František Futkoš 70 rokov.
- **Dolná Krupá:** Michal Konečný 82 rokov.
- **Dunajská Streda:** Juraj Profant 91 rokov.

- **Giraltovce:** Alžbeta Sabovčíková 89 rokov.
- **Hrachovo:** Katarína Petreková 93 rokov.
- **Hniezdne:** Igor Živčák 65 rokov.
- **Humenné 1:** Ing. Ľudovít Krutý 86 a Mária Bobeková 70 rokov.
- **Hrabské:** Mária Draganová 83 rokov.
- **Hatalov:** Michal Adamčík 91 rokov.
- **Jovsa:** Mária Krišková 91 rokov.
- **Kremnica:** Božena Kreinhanslová 91 rokov.
- **Kšinná:** Mária Filová 95 rokov.
- **Kordíky:** Mária Žabková 88 rokov.
- **Kobeliarovo:** Agnesa Hlaváčová 91 rokov.
- **Košťany n/Turcom:** Matej Valocký 89 rokov.
- **Kal'amenová:** Irena Fontányová 85 rokov.
- **Kysucké Nové Mesto:** Emil Štefanka 88 rokov.
- **Kežmarok:** Anna Černáková 90, Anna Ihnačáková 89, Anna Orinčáková 88, Anna Géniková 87, Adelaida Plattová 81 a Oľga Vilčeková 50 rokov.
- **Liptovská Teplička:** Barbora Sopková a Mária Kupčová 86, Bernardína Bohunčáková 75 rokov.
- **Krajná Bystrá:** Peter Štefanov 40 rokov.
- **Lomné:** Ján Kleban 82 rokov.
- **Levoča:** Mária Staneková 88 rokov.
- **Lučenec 2:** Irena Zambová 88 a Elena Žilíková 70 rokov.
- **Lenartov:** Mária Kramárová 91 a Štefan Karol 60 rokov.
- **Livov:** Júlia Molčanová 85 rokov.
- **Marhaň:** Anna Vozniaková 90 rokov.
- **Myjava:** Štefan Bieličik 65 rokov.
- **Martin – Stred:** Mária Matelková 88, MUDr. Magda Steinerová 86, MUDr. Ondrej Kučera 85, Jozef Chudý 75, Oľga Lacková a Ján Gordík 65, Tibor Perina 60 rokov.
- **Martin – Východ:** Matej Krajňák 91, Anna Sliachanová a Ján Tomka 85, Jozef Kováčik a Július Zafko 83, Želmíra Mišutová 80, Valéria Pokrievková a Edita Boháčová 70 rokov.

- **Martin – Sever:** Helena Šípošová 92, Emília Kubizňová 88, Jarmila Koláriková 86, Klára Rudá 85 a MUDr. Anna Dulárová 65 rokov.
- **Martin – Priekopa:** Božena Gábrišová 81 a Ida Rakytová 80 rokov.
- **Miroľa:** Mária Blánarová 65 rokov.
- **Muráň:** Anna Kotzmanová 92, Mária Sojáková 84 a Zuzana Ďurejová 82 rokov.
- **Michalovce 1:** Ján Pozník 88, Helena Kučeravcová 81, Helena Čopáková, Alžbeta Havrošová, Helena Hriňová a Květoslava Niklasová 75, Ing. Pavel Hodáň 55 a Mgr. Marcel Medviď 35 rokov.
- **Nacina Ves:** Ľudovít Tokár 70 rokov.
- **Nitra – Horné mesto:** Karol Fraňo 97, Margita Hrbatá 94, Teodor Mochnáč 90 a Ján Černek 84 rokov.
- **Očová:** Ján Huliak 91 rokov.
- **Pohorelá:** Františka Tešlarová 88, Ján Pumpura 84, Anna Kybáková 83, Júlia Tlučáková 82, Ing. Lukáč Kulifaj, CSc. 80, Mária Sy-

- čová, Anna Ševcová a Jozef Maťuš 65, Dalibor Krušínský a Ing. Jozef Kalman 45 rokov.
- **Poltár:** Marta Ťažká 65 rokov.
- **Považská Bystrica:** Rozália Kaczmárová 75 rokov.
- **Príbovce:** Rudolf Pleško 50 rokov.
- **Porúbka:** Alžbeta Andrusová 94 a Andrej Tkáč 88 rokov.
- **Rimavská Sobota 1:** Darina Kachničová a Ondrej Brndiar 70, Eva Ulická a Mgr. Koloman Migra 60 rokov.
- **Staré Hory:** Anastázia Osadská 70 rokov.
- **Sučany:** Ľudmila Kališová 83, Eva Čechová a Anna Martinková 60 rokov.
- **Staškovce:** Ján Homza 60 rokov.
- **Svidník:** Jozef Feckanin 60 rokov.
- **Sereď:** Jozef Štrbka 92 rokov.
- **Stebník:** Jolana Los Božiková 60 rokov.
- **Tisovec:** Samuel Zúrik 75 rokov.
- **Trenčianske Teplice:** Gabriela

- Grosová 86 a Benedik Laško 85 rokov.
- **Trenčín 2:** Anna Medzihorská 90 a Marta Hudecová 75 rokov.
- **Trhovište:** Vladimír Miker 50 rokov.
- **Vinné:** Helena Tomovčíková 87 rokov.
- **Vyšný Orlík:** Jozef Mikula 55 rokov.
- **Vagríne:** Viera Barvirčáková 55 rokov.
- **Vyšné Nemecké:** Mária Pallayová 84 rokov.
- **Vojčice:** Ladislav Bodnár 65 rokov.
- **Zbudza:** Matilda Ferková 85 rokov.
- **Závažná Poruba:** Peter Beľko 94 a Oľga Ševčíková 91 rokov.
- **Žiar n/Hronom:** Mária Hrušovská 91 a František Vívoda 90, Milan Smutka 84 rokov.
- **Žilina 1:** Rudolf Kianička 93 rokov.

Jubilantom srdečne blahoželáme!

Opustil nás priateľ a spolubojovník Matej Červeňák

4. marca 2014 nás opustil náš priateľ a spolubojovník Matej Červeňák, poslednej rozlúčky s ním sme sa zúčastnili v jeho rodnej obci Jakubova Vola.

Matej Červeňák sa narodil 23. októbra 1923 v Jakubovej Voli, okres Sabinov, odkiaľ 1. 10. 1943 nastúpil na základnú vojenskú službu k 4. horskému pluku v Dolnom Kubíne. Po vypuknutí SNP až do 25. 11. 1944 bol v partizánskej brigáde Čapajev na severovýchode Slovenska. Od 25. 11. 1944 do 18. 1. 1945 pôsobil v partizánskej skupine, ktorá operovala v pohorí Čergov.

Dňom 19. februára 1945 bol začlenený do 4. úderného práporu 3. brigády 1. česko-slovenského armádneho zboru v ZSSR, zúčastnil sa bojov o Liptovský Mikuláš, Strečno, Žilinu, Vsetín a Břest pri Kroměříži, kde velil pechotnej čate.

Po skončení 2. svetovej vojny vstúpil do radov ČSĽA, v ktorej slúžil ako vojak z povolania až do 31. 12. 1978. Do starobného dôchodku odišiel z postu odbor-

níka na zbraňové systémy, zastával funkciu správcu výzbrojného materiálu v bývalom Vojenskom leteckom učilišti v Prešove. Za odvahu, bojovú činnosť a pracovné výsledky mu bolo udelených viacero vyznamenaní a medailí.

Po odchode do civilu vstúpil 1. 1. 1979 do SZPB, kde zastával funkciu predsedu ZO SZPB v Pečovskej Novej Vsi, bol členom predsedníctva a podpredsedom oblastného výboru SZPB v Prešove.

Pán Matej Červeňák bol držiteľom osvedčenia podľa Zákona č. 255/1946 Zb. a vojnovým veteránom.

Češť jeho nehyjúcej pamiatke.

Ľubomír VAJČOVEC, tajomník ObľV SZPB Prešov
(Pre Bojovník bez nároku na honorár)

Srdce dotieklo, spomienky zostávajú

Prvý marcový deň tohto roku navždy dotieklo srdce Karola Voska, dlhoročného člena SZPB z Pohorelej.

Odišiel od nás človek pôsobiaci v nespočetných hospodárskych a spoločenských funkciách na rôznych úrovniach, rozdávačiaci pracovným kolektívom, ktoré viedol, svoju múdrosť, dlhoročné odborné skúsenosti, nezlomné úsilie a snahu

zabezpečovať bezo zvyšku dané úlohy.

Jeho sociálne cítenie a záujem o dianie v spoločnosti ho v roku 1995 priviedli medzi odbojárův a stal sa členom ZO SZPB Pohorelá. Vykonával v nej funkciu tajomníka, neskôr predsedu ZO a po oddelení okresnej organizácie SZPB Brezno od Banskej Bystrice aj funkciu podpredsedu a tajomníka oblastného výboru. Za svoju angažovanosť a dlhoročnú tvorivú prácu v tejto oblasti bol postupne ocenený udelením medaily M. R. Štefánika 3., 2. a 1. stupňa.

Nezmazateľnú stopu zanechala jeho práca aj v jeho rodnej obci Pohorelá. Počas dlhoročného vykonávania rôznych funkcií v oblasti samosprávy sa značnou mierou podieľal na jej rozvoji, na

budovaní potrebnej infraštruktúry i na neustálom skvalitňovaní spoločenského a kultúrneho života v nej. Dedičstvo, ktoré v tejto oblasti zanechal, budú užívať príslušníci ďalších generácií žijúcich v našej obci.

Podlomené zdravie a pretrvávajúce zdravotné ťažkosti mu nedovolili pokračovať v tejto práci. Pri príležitosti ukončenia jeho pôsobenia vo funkcii predsedu ZO SZPB v roku 2010 bola jeho práca ocenená udelením titulu Čestný predseda ZO. Za jeho angažovanosť a výsledky dosiahnuté v odbojárskom hnutí mu patrí hlboká úcta a úprimné poďakovanie všetkých členov základnej organizácie. Spomienky na neho zostanú v našich myšliach ako spomienky na človeka, ktorý mal rád život. Jeho zmysluplnosť môže byť vzorom pre mnohých z nás. **Ján ŠULEJ**

Navždy sme sa rozlúčili

- **Bardejov 1** s 85-ročnou Máriou Dzurikovou a 74-ročným Petrom Chomom.
- **Giraltovce** s 84-ročným Andrejom Štefánikom.
- **Hertník** s 91-ročnou Alžbetou Kunecovou.
- **Hrachovo** so 66-ročnou Magdalénou Sihelskou.
- **Humenné 1** s 92-ročným Jánom Mindašom.
- **Chltenica** s 96-ročným Jánom Kvetánom.
- **Jasenie** s 84-ročným Václavom Tištianom a 70-ročnou Oľgou Longauerovou.
- **Kamenec p/Vtáčnikom** s 85-ročným Vincentom Pisárom.
- **Kšinná** s 94-ročnou Alžbetou Ďuračkovou.

- **Kežmarok** s 91-ročnou Margitou Koštiakovou, 90-ročným Emou Gelhofovou a Jánom Mačákom, 83-ročnou Editou Mesarčíkovou.
- **Okrúhle** s 89-ročnou Annou Šottovou.
- **Pečovská Nová Ves** s 90-ročným Matejom Červeňákom.
- **Pohorelá** s 96-ročným Jozefom Baksom a 83-ročným Karolom Voskom.
- **Rimavská Sobota 1:** s 88-ročnou Zuzanou Bartovou.
- **Vyšný Komárnik** s 90-ročnou Júliou Vašutovou.
- **Závadka n/Hronom** s 86-ročnou Máriou Margetovou.

Češť ich nehyjúcej pamiatke!

Majster Pelikán sa dožil 79 rokov

Štefan Pelikán pri otvorení výstavy v Tornali.

16. februára 2014 sa dožil 79 rokov sochár a maliar majster Štefan Pelikán (z Lietavskej Lúčky pri Žiline), ktorý namaľoval portréty 17 francúzskych partizánov (ich spolubojovníkom bol majstrov otec) vrátane legendárneho kapitána Georgesa Barazera de Lannuriena.

Je úplne prirodzené, že srdcovou záležitosťou majstra Pelikána sa stal jeho rodák z Rajeckej doliny Jozef Gabčík (z Poluvsia), ktorého podobu stvárnil ako bustu, sochu či reliéf.

Azda najmenej sa o Š. Pelikánovi vie, že prechováva úctu aj k nášmu Gemeru. Dovolím si pripomenúť, že sem ho priviedol ďalší francúzsky národný hrdina, klenovský rodák Karol Pajer, ktorý vo Francúzsku zachránil stovky židovských detí a nakoniec sám padol hrdinskou smrťou.

Štefan Pelikán vytvoril pre obec Klenovec jeho portrét a aj bustu. Navyše mal v tejto partizánskej obci niekoľko výstav svojich diel.

Majster Pelikán má vzťah aj k Tornali, a to cez osobnosť sovietskeho maršala R. J. Malinovského. Jeho busta bola totiž úplne prvou, ktorú zhotovil počas svojich pražských štúdií.

Jozef PUPALA, (Pre Bojovník bez nároku na honorár)

Jubileum poslednej svedkyne strašnej tragédie

Najkrutejšou udalosťou v histórii obce Ostrý Grúň v okrese Žarnovica je „Krvavá nedela“. V nedeľu 21. januára 1945 skoro ráno sa nacisti na nákladných autách a obrnených transportéroch presunuli na zhromaždiisko za dedinou Hrabčov, odkiaľ sa začali presúvať k susednému Ostrému Grúňu. Časť jednotky Edelweiss spolu s oddielmi Heimatschutz najprv od lesov obkľúčila dedinu, zvyšok postupoval priamo do nej.

Nemci začali prepadať jeden dom za druhým, koho tam našli, vyhnali na dvor miestneho Izidora Debnára. Ten patril spolu so svojou rodinou k prvým obetiam masakry, ktorá nasledovala.

U Debnára v dome, v izbe, v kuchyni a na dvore nacisti povraždili celkovo 64 nevinných civilistov vrátane 26 žien a 12 detí, pričom najmladšia obeť mala iba 14 mesiacov. Masaker prežilo len 9 obyvateľov. Dom s obeťami potom páchatelia podpálili.

* * *

Poslednou žijúcou účastníčkou týchto tragických udalostí je pani Anna Nováková, ktorá ich prežila ako desaťročná. Spomína, že keď ich ráno vyhnali z domu, tak mamička im riekla: „Podťe deti moje sem. Keď nás majú zabiť, nech nás zabijú všetkých naraz a spolu“.

Nacistické besnenie prežila z celej rodiny len ona. Zabili jej dve staršie sestry, brata a aj oboch rodičov. Zostala sama a ešte aj zranená. Fašisti jej prestrelili nohu.

Pani Anna Nováková sa začiatkom marca 2014 dožila krásneho okrúhleho životného jubilea – 80 rokov.

Pri tejto príležitosti jej predseda ObIV SZPB v Žiari nad Hronom Jaroslav Bulko v mene členov nášho zväzu zaželal do ďalších rokov pevné zdravie, odovzdal jej kyticu kvetov a pozdravný list.

Lubomír JANČO

Jubilant, čo prežil dve svetové vojny

V minulých dňoch si ObIV SZPB v Žiari nad Hronom spoločne so ZO SZPB v Ostrom Grúni pripomenuli 102. narodeniny pána Ondreja Maslena, dlhoročného člena SZPB a priameho účastníka bojov v SNP, v ktorom ako vojak pešieho pluku bojoval od 28. augusta 1944 až do 15. novembra 1944.

Po oslobodení rodného Ostrého Grúňa sa do neho vrátil, hoci bol vypálený a bez 64 spolubojovníkov, ktorí sa stali obeťami fašistickej zlovoľby. Miestni si, aj za bratskej pomoci českého mesta Napajedla, znovu obnovili domy a na počesť tých, ktorí zahynuli pod puškami gardistov a Nemcov, postavili pamätník.

Ondrej Maslen sa stal po vojne predsedom MNV. Mnohí spomínajú na jeho organizačné schopnosti a pomoc v núdzi. Nezvyčajným na vtedajšiu dobu bolo, že pôsobil aj ako organista v miestnom kostole. Neskôr, až do odchodu na dôchodok, pracoval ako zamestnanec

Na 102. narodeniny mal Ondrej Maslen gratulantov viac ako dosť. Navštívili ho deti, vnúčatá a pravnúčatá, starostka Ostrého Grúňa a deti z miestnej materskej školy ho pozdravili kultúrnym programom. Medzi gratulantmi boli i predseda ObIV SZPB zo Žiaru nad Hronom Jaroslav Bulko a členka oblastného výboru Anna Pajtinová.

val ako zamestnanec Štátnych lesov v neďalekej Žarnovici.

Ondrej Maslen sa i v tomto vysokom veku zaujíma o šport, fandí zvolenským hokejistom a v televízii si rád pozerá reláciu Súdna sieň. Inak má veľmi rád návštevy, rád sa baví o politike (denne si číta noviny), ale aj o náboženstve. Hovorí, že keď príde farár, tak sa s ním baví o bohu, a keď príde politik, tak o politike. Každé ráno si dá čaj s rumom, no ďakuje si ho sám a nikdy to nepreháňa.

I napriek vysokému veku sa teší relatívne dobrému zdraviu. Starosti mu robí len slabší sluch a tiež koxatróza.

Jaroslav BULKO, predseda ObIV SZPB v Žiari nad Hronom

OBLASTNÝ VÝBOR SZPB PREŠOV

Vás v rámci osláv 69. výročia víťazstva nad fašizmom pozýva 18. mája 2013 o 10. hodine k pomníčku padlým príslušníkom ZNB na

8. PIETNE STRETNUTIE POSLEDNÝCH OBETÍ BOJA PROTI BANDEROVCOM

vo VEĽKEJ LODINE pri rieke SOPOTNICA.

Kontaktná osoba: Peter Kasarda

VY sa pýtate, MY odpovedáme

Vážení čitatelia, asi ste si všimli, že v Bojovníkovi číslo 6/2014 sme už nemali rubriku týkajúcu sa zdravotníctva. Príčina je prostá. Nikde sme totiž nenašli otázky, na ktoré by sme vám mali sprostredkovať odpovede. Asi sa už všetky vyčerpali.

A tak sme sa rozhodli zaviesť novú a univerzálnejšiu rubriku. Nazvali sme ju: VY – MY, Vy sa pýtate, My odpovedáme. Máme ňou zámysel odpovedať na čokoľvek.

Posielajte nám preto akékoľvek otázky, my sa vám určite budeme na ne snažiť získať odpovede. Môžu to byť otázky zo zdravotníctva, zo sociálnych tém, z politiky, z dejín, z ochrany spotrebiteľa... skrátka, zo všetkého, o čo máte záujem a čo vás zaujíma. redakcia

40 - to znamená aj veľa

Poznáte to? Medardova kvapka 40 dní... alebo Ali Baba a 40 zbojníkov... Ak som kedysi v detstve dobre počúval svojho múdreho učiteľa, tak za dávnych čias bola číslovka „štyridsať“ synonymom pojmu „veľa“.

A práve toto mi ako prvé napadlo, keď som sa začítal do riadkov tajomníka ObIV SZPB v Žiari nad Hronom Ľubomíra Janča, ktorý nám napísal, že tohtoročné pozvanie na oslavy MDŽ do

Hliníka nad Hronom prijalo „40“ členiek SZPB z okresov Banská Štiavnica, Žarnovica a Žiar nad Hronom.

V redakcii sme sa už pred uzávierkou prvého aprílového čísla Bojovníka rozhodli, že MDŽ je už za nami, že život prináša čerstvejšie informácie, no keď je niečoho tak „veľa“, tak to treba podporiť. Navyše aj preto, že táto oslava sa uskutočnila až 17. marca 2014.

